

YÖNETMELİK

İçişleri Bakanlığında:

**YABANCILAR VE ULUSLARARASI KORUMA KANUNUNUN
UYGULANMASINA İLİŞKİN YÖNETMELİK**

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı; yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalışları ve Türkiye'den çıkışları ile Türkiye'den koruma talep eden yabancılara sağlanacak korumanın kapsamına ve uygulanmasına ilişkin usul ve esasları düzenlemektir.

(2) Bu Yönetmelik; 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu çerçevesinde yabancılarla ilgili iş ve işlemler ile sınırlarda, sınır kapılarında ya da Türkiye içinde yabancıların Türkiye'den münferit koruma talepleri üzerine sağlanacak uluslararası korumanın uygulanmasına ilişkin usul ve esasları kapsar.

Dayanak

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 121 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelikte geçen;

a) Aile üyeleri: Yabancıların, başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin eşi, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,

b) Avrupa ülkeleri: Avrupa Konseyi üyesi olan ülkeler ile Bakanlar Kurulu tarafından belirlenecek diğer ülkeleri,

c) Bakan: İçişleri Bakanını,

ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,

d) Başvuru sahibi: Uluslararası koruma talebinde bulunan ve henüz başvurusu hakkında son karar verilmemiş olan kişiyi,

e) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,

f) Destekleyici: Aile birliği amacıyla Türkiye'ye gelecek yabancıların masraflarını üstlenen ve ikamet izni talebinde bulunanlar tarafından başvuruya dayanak gösterilen Türk vatandaşını veya Türkiye'de yasal olarak bulunan yabancıyı,

g) Genel Müdür: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,

ğ) Genel Müdürlük: Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü,

h) Geri gönderme merkezi: İdari gözetim kararı alınan yabancıların geçici olarak tutulduğu ve bu süre zarfında temel insani ihtiyaçların karşılandığı merkezi,

ı) Göç: Yabancıların, yasal yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını ve Türkiye'den çıkışını ifade eden düzenli göç ile yabancıların yasa dışı yollarla Türkiye'ye girişini, Türkiye'de kalışını, Türkiye'den çıkışını ve Türkiye'de izinsiz çalışmasını ifade eden düzensiz göçü ve uluslararası korumayı,

i) Göçmen belgesi: 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu kapsamında serbest göçmenlerin yerleştikleri yerlerin, iskanlı göçmenlerin ise geçici veya kesin iskanları için belirlenen yerlerin en büyük mülki amirine müracaatla kendileri ve aile fertleri için vatandaşlığa girme beyannamesi imzalayarak aldıkları belgeyi,

j) İkamet adresi: Türkiye'de adres kayıt sisteminde kayıtlı olunan yer,

k) İkamet izni: Yabancılara Türkiye'de kalma hakkı veren izni,

l) İkincil koruma: Mülteci veya şartlı mülteci olarak nitelendirilemeyen, ancak menşe ülkesine veya ikamet ülkesine geri gönderildiği takdirde; ölüm cezasına mahkûm olacak veya ölüm cezası infaz edilecek, işkenceye, insanlık dışı ya da onur kırıcı ceza veya muameleye maruz kalacak, uluslararası veya ülke genelindeki silahlı çatışma durumlarında, ayırım gözetmeyen şiddet hareketleri nedeniyle şahsına yönelik ciddi tehditle karşılaşacak olması nedeniyle, menşe ülkesinin veya ikamet ülkesinin korumasından yararlanamayan veya söz konusu tehdit nedeniyle yararlanmak istemeyen kişiye verilen statüsü,

m) İl Müdürlüğü: İl Göç İdaresi Müdürlüğünü,

n) İlçe Müdürlüğü: İlçe Göç İdaresi Müdürlüğünü,

o) İnsan ticareti mağduru: İnsan ticareti suçuna maruz kalan veya kaldığı yönünde kuvvetli şüphe duyulan gerçek kişiyi,

ö) Kabul edilemez yolcu: Ülkeye giriş yapabilmek veya ülkeden transit geçebilmek için sınır kapılarına gelen ancak mevzuatta aranan koşulları taşımadığından ülkeye girişine ya da ülkeden transit geçişine izin verilmeyen kişiyi,

p) Kabul ve barınma merkezi: Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin temel insani ihtiyaçlarının karşılandığı merkezi,

r) Kanun: 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununu,

s) Konsolosluk: Türkiye Cumhuriyeti başkonsolosluklarını, konsolosluklarını veya büyükelçilik konsolosluk subelerini,

ş) Mağdur destek hizmetleri: Düşünme süresinde ve sonrasında mağdurun güvenliği, sağlığı, özel durumu gözetilerek, bilgilendirme ve rıza esasına dayalı olarak verilen mağdur destek programı ile gönüllü ve güvenli geri dönüş programını,

t) Menşe ülke: Göç eden kişinin vatandaşı olduğu ya da uyruğunu taşıdığı ülkeyi,

u) Mülteci: Avrupa ülkelerinde meydana gelen olaylar nedeniyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,

ü) Ön izin şartı: Ülkeye giriş için Genel Müdürlükten alınması zorunlu olan izni,

v) Özel ihtiyaç sahibi: Refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişiyi,

y) Refakatsiz çocuk: Sorumlu bir kişinin etkin bakımına alınmadığı sürece, kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuğu,

z) Seyahat belgesi: Pasaport yerine geçen belgeyi,

aa) Sınır dışı etme kararı: Türkiye'de kalma hakkı bulunmayan yabancıların; menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da başka bir üçüncü ülkeye gönderilmek üzere, ülkeden çıkarılması amacıyla alınan idari kararı,

bb) Sınır dışı etmek üzere idari gözetim: Hakkında sınır dışı etme kararı alınanlardan; kaçma ve kaybolma riski bulunan, Türkiye'ye giriş veya Türkiye'den çıkış kurallarını ihlal eden, sahte ya da asılsız belge kullanan, kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın Türkiye'den çıkmaları için tanınan sürede çıkmayan, idari yükümlülükler getirilerek idari gözetimi sonlandırılanlardan bu yükümlülüklerini yerine getirmeyen, kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturanların sınır dışı edilinceye kadar Kanunda öngörülen süreye uygun olarak geri gönderme merkezinde tutulmasını,

cc) Sınır kapısı: Bakanlar Kurulu kararıyla Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış için tespit edilen, fiziki olarak dış çevreden ayrılmış veya böyle addedilen kara, hava, deniz ve demiryolu sınır geçiş noktalarını,

çç) Son karar: Başvuru sahibinin başvurusuyla veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişinin statüsüyle ilgili kararlardan; idari itirazda bulunulmaması ve yargıya başvurulmaması hâlinde Genel Müdürlük tarafından verilen karar veya yargıya başvurulması sonucunda temyiz edilmesi mümkün olmayan kararı,

dd) Sözleşme: Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair 1967 Protokolüyle değişik 28/7/1951 tarihli Mültecilerin Hukuki Durumuna Dair Sözleşmeyi,

ee) Şartlı mülteci: Avrupa ülkeleri dışında meydana gelen olaylar sebebiyle; ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşüncelerinden dolayı zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan ya da söz konusu korku nedeniyle yararlanmak istemeyen veya bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen statü sahibi yabancıyı,

ff) Taşıyıcı: Yabancıları taşıyan hava, deniz, kara ve demiryolu taşıtlarının gerçek veya tüzel kişi olan sahiplerini veya işletmecilerini,

gg) Uluslararası koruma statüsü: Mülteci, şartlı mülteci veya ikincil koruma statüsünü,

ğğ) Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu: 24/3/2010 tarihli ve 5978 sayılı Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanununun 19 uncu maddesine göre oluşturulan kurulu,

hh) Uydu il: Uluslararası koruma talebinde bulunan yabancılara, Genel Müdürlük tarafından belirlenen ve ikamet etme zorunluluğu getirilen ili,

ıı) Vatandaşı olduğu ülke: Yabancıların vatandaşı olduğu ülkeyi veya yabancıların birden fazla vatandaşlığının bulunduğu durumlarda, vatandaşlığında olduğu ülkelerden her birini,

ii) Vatansız kişi: Hiçbir devlete vatandaşlık bağıyla bağlı bulunmayan ve yabancı sayılan kişiyi,

jj) Vize: Türkiye'de en fazla doksan güne kadar kalma hakkı tanıyan ya da transit geçişi sağlayan izni,

kk) Vize muafiyeti: Türkiye'ye giriş için vize alma yükümlülüğünü kaldıran düzenlemeyi,

ll) Yabancı: Türkiye Cumhuriyeti Devleti ile vatandaşlık bağı bulunmayan kişiyi,

mm) Yabancı kimlik numarası: 25/4/2006 tarihli ve 5490 sayılı Nüfus Hizmetleri Kanunu uyarınca yabancılara verilen kimlik numarasını,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Geri Gönderme Yasağı

Geri gönderme yasağı

MADDE 4 – (1) Geri gönderme yasağı, Kanun kapsamına giren yabancıların tamamı için uygulanır.

(2) Türkiye'de kalma hakkı bulunmayan yabancıların, sınır dışı edilmeden veya ülkeden gönderilmeden önce;

a) Sınır dışı edilecekleri yahut gönderilecekleri yerde işkenceye, insanlık dışı veyahut onur kırıcı ceza veya muameleye tabi tutulup tutulmayacağı,

b) ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi fikirleri dolayısıyla hayatının veya hürriyetinin tehdit altında bulunup bulunmayacağı,

hususları valilik tarafından resen araştırılır.

(3) Yabancı, yapılan araştırma sonucunda tehlikelerle karşılaşılacağı anlaşıldığı ülkeye sınır dışı edilemez veya gönderilemez. Bu kişiler hakkında Kanunun uluslararası koruma, ikamet veya sınır dışı etmeye ilişkin diğer hükümlerine göre işlem tesis edilir ve Genel Müdürlüğe derhal bilgi verilir.

(4) Araştırma esnasında, yabancından konuyla ilgili bilgi ve belge istenebileceği gibi menşe ülke bilgilerinden de yararlanılır.

İKİNCİ KISIM

Yabancılar

BİRİNCİ BÖLÜM

Türkiye'ye Giriş ve Vize

Türkiye'ye giriş

MADDE 5 – (1) Türkiye'ye giriş ve Türkiye'den çıkış, sınır kapılarından, geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgelerle yapılır. Bakanlık, bu genel düzenlemenin, kişilerin sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunmasını engelleyecek şekilde uygulanmaması için gerekli önlemleri alır.

Ülkeye girişte kapsamlı kontrol işlemi

MADDE 6 – (1) Yabancı hakkında Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğuna yönelik şüphe duyulması halinde, giriş işlemlerinden sorumlu kolluk birimi tarafından kapsamlı kontrol işlemi gerçekleştirilir.

(2) Kapsamlı kontrol işlemi, idari gözetim işlemi olmayıp en fazla dört saat içinde tamamlanır. Bu süreye adli işlemlerde geçen süre dâhil değildir. Eğer dört saatlik süre aşılabarsa yabancıdan rızası aranır. Kapsamlı kontrol süresi içinde yabancı ülkesine dönebileceği gibi ülkeye kabul ile ilgili işlemlerin sonuçlanmasını da bekleyebilir.

(3) Kapsamlı kontrol işlemi, yabancıdan güvenliği ve kişisel mahremiyeti gözetilerek, pasaport kontrol noktasına yakın ve ayrı bir yerde gerçekleştirilir. Kontrol süresince yabancıdan temel ihtiyaçlarına erişimi sağlanır. Yabancı, kontrolün amacı ve usulü hakkında bilgilendirilir.

(4) Kapsamlı kontrol işlemi genel olarak;

- Seyahat belgelerinin kontrolü ve incelenmesi,
- Ülkeye giriş kayıtlarıyla ilgili sınırlamaların gözden geçirilmesi,
- Adli ve idari makamlar tarafından işleme konu olup olmadığının belirlenmesi,
- Uluslararası seviyede aranıp aranmadığının belirlenmesi,
- Ülkeye geliş amacının tespit edilmesi,
- Türkiye'de geçimini ne şekilde sağlayacağını açıklığa kavuşturulması,
- Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar ile vize verilmeyecek yabancıardan olup olmadığının araştırılması,

g) Kamu güvenliği açısından gerekli görülen diğer hususları, kapsar.

(5) Kapsamlı kontrole ilişkin iş ve işlemler sınır kapılarının bağlı olduğu valiliklerce sonuçlandırılır.

Kabul edilemez yolcunun tespiti ve genel hükümler

MADDE 7 – (1) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancılar ile yine aynı kapsamda olup da sınır kapılarında uluslararası koruma başvurusunda bulunan ve haklarında verilen son kararla başvuruları reddedilenler, kabul edilemez yolcu olarak işlem görür ve bu yabancılar hakkında 7/11/2015 tarihli ve 29525 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Hava Yolu Taşıyıcılarının Yükümlülüklerine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik ile Kanunun 98 inci maddesi kapsamında çıkarılacak diğer yönetmelikler çerçevesinde işlem yapılır.

(2) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu belirlenen yabancıardan kamu düzeni veya güvenliği açısından sakıncalı görülenler ile Türkiye'ye girişte kullanacağı belgeleri hileli yollarla edinenler veya bu belgelerin sahteciliğe konu olduğu tespit edilenler ivedilikle Genel Müdürlüğe bildirilir.

(3) Kabul edilemez yolcunun ülkeden ayrılış işlemleri için taşıyıcıyla gerekli koordinasyon sağlanır.

(4) Yabancı ve taşıyıcıya tebliğ edilen karar, yabancıdan haklarını ve itiraz usullerini de kapsar.

Türkiye'ye giriş yasağı ve ön izin şartı

MADDE 8 – (1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği ya da kamu sağlığı açısından Türkiye'de bulunması sakıncalı görülen yabancılar hakkında Genel Müdürlük; Türkiye' de iken hakkında sınır dışı etme kararı alınan yabancılarla ilişkin ise Genel Müdürlük veya valilikler ülkeye giriş yasağı kararı alabilir.

(2) Giriş yasağına ilişkin usuller şunlardır:

a) Sınır dışı edilecek yabancılar için ülkeye giriş yasağının başlangıcı yabancıdan ülkeden çıkış tarihidir.

b) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan veya bu karar henüz ilgiliye tebliğ edilmeden önce, Türkiye dışına çıkmak için valiliklere başvuruda bulunan yabancıların Türkiye'ye giriş yasağı süresi, başka bir nedenle giriş yasağı kapsamına alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla, vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalinden kaynaklanan harç ve buna bağlı tahakkuk edecek cezaların ödenmiş olması koşuluyla bir yılı geçemez.

c) Vize, vize muafiyeti, çalışma izni veya ikamet izni süresini on günden fazla aşan ve hakkında sınır dışı etme kararı alınmadan çıkış yapmak üzere sınır kapısına kendiliğinden gelen yabancılar hakkında ise başka bir nedenle giriş yasağı alınmasını gerektirir durumu saklı kalmak kaydıyla vize, vize muafiyeti ya da ikamet izni ihlalinden kaynaklanan harç ve buna bağlı tahakkuk edecek cezalarını ödemiş olması koşuluyla vize veya ikamet ihlali gerekçesiyle giriş yasağı kararı alınmayabilir.

ç) Seyahat giderlerinin bir kısmı veya tamamı Genel Müdürlük tarafından karşılanarak sınır dışı edilen yabancıların seyahat masraflarının sonradan tahsil edilmesinin takibi amacıyla gerekli veri girişi yapılır. Genel Müdürlük tarafından karşılanan seyahat masraflarını ödemeyen yabancıların ülkeye girişine izin verilmeyebilir.

d) Giriş yasağı en fazla beş yıl süreyle alınır. Beş yılın sonunda kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit söz konusu ise önceden alınmış beş yıl süreli giriş yasağı tek seferde veya ayrı ayrı olmak üzere on yıl daha uzatılabilir. Ancak, giriş yasağı süresi aynı gerekçeye dayalı olarak on beş yıldan fazla olamaz.

e) Genel Müdürlük, gerekli gördüğünde sürenin dolmasını beklemeden giriş yasağını kaldırabilir veya giriş yasağını saklı tutarak yabancıların belirli bir süre için Türkiye'ye girişine izin verebilir.

(3) Kamu düzeni veya kamu güvenliği sebebiyle, bazı yabancıların ülkeye kabulü ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının talebi ile veya doğrudan Genel Müdürlük tarafından ön izin şartına bağlanabilir. Sistemde ön izin şartına bağlı olduğu görülen yabancıların Genel Müdürlüğün olumlu görüşü alınmadan ülkeye girişlerine izin verilmez.

Türkiye'ye giriş yasağının ve ön izin şartının tebliği

MADDE 9 – (1) Giriş yasağına ve ön izin şartına ilişkin tebligat;

a) Türkiye'ye giriş yasağı veya ön izin şartı kapsamında olan yabancılar vize, ikamet veya çalışma izni almak üzere konsolosluklara başvurmaları halinde konsolosluk görevlileri,

b) Yabancı Türkiye'de ise valilik,

c) Giriş yasağı kararı alınan yabancılar Türkiye'den çıkışlarda sınır kapılarında, giriş-çıkış işlemlerinden sorumlu kolluk birimi,

tarafından yapılır.

Vize zorunluluğu ve esasları

MADDE 10 – (1) Vize muafiyeti hükümleri saklı kalmak kaydıyla Türkiye'de doksan güne kadar kalacak yabancılar, vatandaşı oldukları veya yasal olarak buldukları ülkedeki konsolosluklardan amaçlarına uygun vize olarak gelirler. Vizenin veya vize muafiyetinin Türkiye'de sağladığı kalış süresi, her yüz seksen günde doksan günü geçemez.

(2) Aşağıdaki yabancılar bu uygulamanın kapsamı dışındadır:

a) Türkiye'de geçerli ikamet ya da çalışma izni bulunanlar.

b) 29/5/2009 tarihli ve 5901 sayılı Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.

c) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu ikili veya çok taraflı anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.

ç) Türkiye'de görevli diploması ve konsolosluk resmi memurları ile bunların eşleri ve bakmakla yükümlü oldukları çocuklarıyla sınırlı olmak üzere, ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.

d) Uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.

e) Kanununun 50 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında verilen "vatansız kişi kimlik belgesi" sahipleri.

f) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli "kayıt belgesi" veya "uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi" ya da "uluslararası koruma statüsü sahibi kimlik belgesi" bulunanlar.

g) Kanununun 91 inci maddesi çerçevesinde geçici korunanlar.

ğ) Ülkemize taşımacılık amaçlı çok girişli vizelerle gelen şoför ve yanındaki yardımcıları.

h) İskân Kanunu kapsamında Türkiye'ye kabul edilen göçmenler.

(3) Yabancıların vize almış olması, ülkeye girişte Kanununun Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar ilişkin hükümlerinin uygulanmasını engellemez. Yabancıların Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek kişilerden olduğu tespit edildiğinde girişine izin verilmez.

(4) Vizeler en fazla beş yıllık süre içinde kullanılmak üzere verilir. Veriliş tarihinden itibaren altı ay içinde kullanılmayan vizeler geçerliliğini yitirir.

(5) İkamet izni bulunan yabancılar, vize olarak ülkeye giriş yaptıklarında vize süreleri ikamet izni sürelerinden fazla ise, vizeyle elde ettikleri kalma sürelerini kullanabilirler. Vize muafiyeti anlaşması kapsamında gelenler de ikamet izni süreleri kısa ise, muafiyet sürelerinin sonuna kadar kalabilirler.

(6) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar, sağlık sorunları gibi mücbir nedenlerle planlanmayan bir sınır kapısından giriş yapmak zorunda kalındığında yabancıların mevcut vizesiyle girişine izin verilebilir.

(7) Bu hükümlerin uygulanmasında Türkiye'nin taraf olduğu ikili ya da çok taraflı anlaşma hükümleri ile karşılıklılık ilkesinin uygulanması hususları saklıdır.

(8) Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları, vize ve pasaport işlemlerini yürütürken, gerektiğinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının görüşlerini de alarak Bakanlar Kuruluna müştereken teklifte bulunur.

Vize türleri ve vizenin amacı

MADDE 11 – (1) Vize türleri şunlardır:

a) Turizm vizesi: Türkiye'ye turistik veya resmi ziyaret, iş görüşmesi, konferans, seminer, toplantı, festival, fuar, sergi, sportif etkinlik, kültürel ve sanatsal etkinlik gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılar verilir.

b) Transit vize: Türkiye'ye herhangi bir sınır kapısından girerek belirlenen süre içinde Türkiye'den geçiş yapmak isteyen yabancılar verilecek transit vize ile belirlenen geçiş süresi, vizenin geçerlilik süresi içinde sınır kapısından her girişte yeniden başlar.

c) Havalimanı transit vizesi: Türkiye'ye giriş yapmaksızın sadece hava sınır kapısından geçiş yapmak isteyen yabancılar verilir.

ç) Eğitim vizesi: Türkiye'ye eğitim, öğrenim, staj, kurs, öğrenci değişim programı, Türkçe dil kursuna katılma amacıyla gelmek isteyen yabancılar verilir.

d) Çalışma vizesi: Türkiye'ye 29/8/2003 tarihli ve 25214 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamındaki yabancılar ile bu kapsamda olmayan ve çalışma amacıyla gelmek isteyen yabancılara verilir.

e) Resmî görev vizesi: Resmî göreve atanan veya diplomatik kurye olarak görevlendirilen yabancılara verilir.

f) Diğer vizeler: Türkiye'ye (a), (b), (c), (ç), (d), (e) bentlerinde belirtilen amaçlar dışında kalan ve arkeolojik kazı, araştırma, film veya belgesel çekimi, tedavi, refakat, aile birleşimi, insani yardım, taşımacılık gibi amaçlarla gelmek isteyen yabancılara verilir.

(2) Vizelerde yabancının geliş amacı belirtilir.

(3) 5543 sayılı İskân Kanununun 5 inci maddesinin birinci fıkrasına göre verilecek serbest göçmen vizesiyle ilgili hususlar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıklarınca kendi özel şartları gözetilerek uygulanır.

Vize başvurusu, sonuçlandırılması ve iptali

MADDE 12 – (1) Vize başvuruları yabancının vatandaşı olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluga yapılır. Başvurular elektronik ortamda da alınabilir.

(2) Vize Başvuru Formu her yabancı için ayrı ayrı doldurulur.

(3) Yabancı, vize başvurusu sırasında vize türlerine göre istenebilecek bilgi ve belgeleri yetkili makama vermekle yükümlüdür. Tanınan sürede istenilen belgeleri tamamlayamayan yabancının başvurusu değerlendirmeye alınmaz. Vize başvuruları ile ilgili iş ve işlemler hizmet satın alınması yoluyla yaptırılabilir.

(4) Vize başvuruları en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Bu süre, yabancının istenilen belgeleri tamamlamasından itibaren başlar.

(5) Konsolosluklar, vize başvurularını Genel Müdürlüğe iletir. Yabancı ülke diplomatlarına Türkiye Cumhuriyeti büyükelçiliklerince ve istisnai olarak ülke menfaatleri gereği vize verilmesinde yarar görülen yabancılara Türkiye Cumhuriyeti büyükelçilerince resen vize verilir. Bunlar dışında kalan ve resen vize verilebilecek yabancılar Bakanlık ve Dışişleri Bakanlıkları tarafından müştereken belirlenir. Resen verilen vizeler Genel Müdürlüğe ve Dışişleri Bakanlığına bildirilir. Genel Müdürlük başvuruları gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerini de alarak sonuçlandırır ve konsolosluga ya da büyükelçiliğe bildirir. Bildirimler elektronik olarak da yapılabilir.

(6) Kanunda düzenlenen vizenin iptaline ilişkin hususların ortaya çıkması halinde vize, vizeyi veren makamlar veya valilikler tarafından iptal edilir, vize pasaportta ise gerekli kayıtlar düşülür.

Vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

MADDE 13 – (1) Aşağıda sayılan yabancılardan Türkiye'ye girişte vize istenmez:

a) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ya da Bakanlar Kurulu kararıyla vizeden muaf tutulan ülke vatandaşları.

b) Türkiye'ye giriş yapacağı tarih itibarıyla, geçerli ikamet izni, çalışma izni veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi bulunanlar.

c) Kanun kapsamında ikamet izninden muafiyet sağlayan belgeye sahip olanlar.

ç) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesine göre verilmiş ve geçerliliği bulunan Yabancılara Mahsus Damgalı Pasaport sahipleri.

d) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.

e) 5543 sayılı Kanun kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.

İstisnai olarak vize yükümlülüğünden muaf yabancılar

MADDE 14 – (1) Hava şartları, kaza, taşıtlarda meydana gelebilecek teknik aksaklıklar ile sağlık sorunları gibi mücbir sebeplerle Türk hava ve deniz limanlarını kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancıların, Türkiye'ye girişte liman şehriyle sınırlı olmak üzere ve mücbir sebep süresince vize şartı aranmaksızın ülkeye girişlerine valiliklerce izin verilebilir. On beş güne kadar kalma hakkı sağlayan izin, mücbir sebebin ortadan kalkmasıyla sona erer.

(2) Türk hava ve deniz limanlarını, yolcularının sağlık sorunu yaşaması nedeniyle kullanmak zorunda kalan taşıtlardaki yabancılardan sadece hastalanan yabancı ve refakatçisi birinci fıkrada kapsamında değerlendirilir. Türkiye'ye girişine izin verilmeyecek yabancılar ise sağlık sorunu yaşamaları hali dışında birinci fıkrada kapsamında değerlendirilmez.

(3) Liman şehrini veya çevresindeki illeri turizm amaçlı gezmek üzere deniz taşıtlarıyla gelen yabancılara, yetmiş iki saati geçmemek kaydıyla valiliklerce deniz sınır kapılarında vizesiz giriş izni verilebilir. Kamu düzeni veya kamu güvenliği yönünden gerekli tedbirlerin alınabilmesi için bu tür giriş işlemleri hakkında ilgili kolluk birimleri bilgilendirilir.

(4) Üçüncü fıkrada kapsamındaki vizesiz giriş iznine ilişkin usul ve esaslar şunlardır:

a) Ülkeye girişlerinde yabancılardan pasaportları alınmaz. Ancak, limandaki giriş ve çıkış kontrolünden sorumlu kolluk birimi tarafından düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilenlerin, çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınır, pasaportları alınan bu kişilere Liman Şehri İzin Belgesi düzenlenir.

b) Çıkışlar aynı limandan yapılır. Giriş limanı dışında başka bir liman veya sınır kapısından çıkış yapmak isteyenler olduğunda transit vize harcı alınarak çıkışlarına izin verilir.

c) Yetmiş iki saatlik süreyi aşan yabancılardan Türkiye'de izinsiz kalma işlemi yapılır.

ç) Düzensiz göçe konu olabileceği değerlendirilerek çıkışlarında verilmek üzere pasaportları alınan yabancılardan yetmiş iki saatlik sürenin sonunda pasaportlarını almak için gelmeyenlerin pasaportları il müdürlüklerine gönderilir.

d) Ülkeye girişine izin verilen yabancıların süresinde ülkeden çıkışını acente veya taşıyıcı taahhüt eder.

(5) Bu madde kapsamında ülkeye girişine izin verilen yabancıların kayıtlarının, hudut kapılarında kolluk birimlerince kullanılan sisteme uyumlu olacak şekilde tutulması sağlanır.

Sınır kapılarında verilen vizeler

MADDE 15 – (1) Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılar hariç, vize almadan sınır kapılarına gelen yabancılara, aşağıda sayılan durumlarını ve süresi içinde Türkiye'den ayrılacaklarını belgelemeleri durumunda aşağıda belirlenen istisnai haller çerçevesinde valiliklerce vize verilebilir:

a) Yabancıların yasal olarak bulunduğu ülkede konsoloslukun bulunmaması veya vize işlemlerinin konsolosluk üzerinden gerçekleştirilememesi.

b) Yabancıların veya Türkiye'deki eşi ve yakın akrabalarının hastalığı, ölümü veya kaza gibi mücbir sebeplerinin bulunması.

c) Yabancıların geri gönderilmesinde sağlık durumu yönünden risk görüldüğünün ilgili birimlerce bildirilmesi.

ç) Yabancıların ulusal ve uluslararası bilimsel, ekonomik, kültürel ve ticari etkinliklere katılmak amacıyla gelmesi.

d) Deniz limanlarına gelen ticari gemi mürettebatının ülkesine veya başka bir ülkeye devam etme veya aynı limanda başka bir gemiye katılma zorunluluğunun ortaya çıkması.

e) Yabancıya sınır kapısında vize verilmesine ihtiyaç duyulduğunun kamu kurum ve kuruluşları tarafından bildirilmesi.

(2) Sınır kapılarında vize verilmesinde, mücbir sebeplere bağlı olarak sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

(3) Bakanlar Kurulunca farklı bir süre belirlenmediği sürece, birinci fıkranın (a), (b), (c), (ç) ve (e) bentlerinde belirtilen durumlarda en fazla on beş güne, (d) bendinde belirtilen durumlarda ise en fazla yetmiş iki saate kadar kalış hakkı sağlayan vize verilir.

(4) Birinci fıkranın (d) bendi kapsamında olan yabancılara sınır vizesi verilmesinde yabancıların yeterli miktarda para ve dönüş bileti bulundurması ve ülkeden süresinde çıkışının gemi acenteleri tarafından taahhüt edilmesi şartları aranır.

Havalimanı transit vizeleri

MADDE 16 – (1) Konsolosluklar, havalimanı transit vizesi başvurularını doğrudan sonuçlandırır.

(2) Havalimanı transit vizelerinin kullanım süresi, vizenin veriliş tarihinden itibaren en fazla altı aydır.

(3) Uçuşlarda meydana gelebilecek gecikmeler hariç, Türkiye'ye varış ile Türkiye'den ayrılış saatleri arasındaki planlanan süre yirmi dört saati geçemez.

(4) Bu vize, ülkeye giriş hakkı vermez. Ancak acil ve olağanüstü hallerde yabancıların ülkeye kabulünde, Kanunun 13 üncü maddesi çerçevesinde sınır kapılarında verilecek vizelerle ilgili hüküm uygulanır.

(5) Havalimanı transit vizesinin verilmesinde aşağıdaki şartlar aranır:

a) Geçerli pasaport veya pasaport yerine geçen belgeye sahip olmak.

b) Türkiye'ye gelişi ve Türkiye'den geçişi sağlayacak uçuşlar için rezervasyona veya bilete sahip olmak.

c) Gideceği ülkede vizeye tabi ise o ülkenin vizesine ya da vizesiz girişine imkân sağlayan belgeye sahip olmak.

(6) Havalimanı transit vizesi, olağan durumlarda sadece geçiş hakkı verilen havalimanı için geçerlidir.

(7) Türkiye üzerinden sınır dışı edilecek üçüncü ülke vatandaşları ve refakatçileri için bu madde hükümlerine göre vize düzenlenir.

(8) Havalimanı transit vize uygulamasıyla ilgili esaslar ve hangi ülke vatandaşlarından havalimanı transit vizesi isteneceği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca müştereken belirlenir.

Vize verilmeyecek yabancılar

MADDE 17 – (1) Kanunun vize verilmeyecek yabancılara ilişkin 15 inci maddesinin ikinci fıkrası hükmü saklı kalmak kaydıyla, aynı maddenin birinci fıkrasında belirtilen yabancılara vize verilmez.

(2) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıkların belirlenmesinde, hastalığın 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununda belirtilen hastalıklardan olup olmadığının yanı sıra Dünya Sağlık Örgütü'nün Sağlık Tüzüğü'nde tanımlanan salgın potansiyeli olan hastalıklar ile bulaşıcı veya bulaşıcı parazit hastalıklardan olup olmadığı göz önünde bulundurulur.

(3) Kanunun 15 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi çerçevesinde değerlendirme yapılırken destekleyicinin katkısı, banka hesap dökümü, nakit para, seyahat çeki ve maaş bordrosu gibi hususlar dikkate alınabilir.

Vize işlemlerinin tebliği

MADDE 18 – (1) Vize talebinin reddi ve iptali kararları yabancıya tebliğ edilir.

İKİNCİ BÖLÜM**İkamet İzni****İkamet izni**

MADDE 19 – (1) İkamet izninden muaf olanlar dışında, Türkiye'de vizenin veya vize muafiyetinin kendisine sağladığı süreden ya da doksan günden fazla kalacak yabancıların ikamet izni almaları zorunludur.

(2) Birinci fıkrada belirtilen sürelerden daha kısa kalacak yabancılar da ikamet izni başvurusunda bulunabilir.

(3) Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvuruları valiliklere, diğer hallerde yabancıların vatandaş olduğu veya yasal olarak bulunduğu ülkedeki konsolosluklara yapılır.

(4) İkamet izni başvuruları, belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde elektronik ortamda da alınabilir.

(5) Yurt dışından alınan ikamet izinleri, altı ay içinde kullanılmaya başlanmadığında geçerliliğini kaybeder.

İkamet izninden muaf olan yabancılar

MADDE 20 – (1) Aşağıdaki yabancılar ikamet izni alma yükümlülüğünden muafır:

a) Vize veya vize muafiyeti süresince Türkiye'de bulunanlar.

b) Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi kapsamında olanlar.
 c) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi sahibi olanlar.
 ç) Türkiye Cumhuriyeti'nin taraf olduğu anlaşmalarla ikamet izninden muaf tutulanlar.
 d) Türkiye'de görevli diploması ve konsolosluk memurları ile bunların ailelerinden Dışişleri Bakanlığınca bildirilenler.

e) Türkiye'de yerleşik yabancı misyonlarda geçici bir süreyle görevlendirilip pasaportuna, Dışişleri Bakanlığınca tarafından en fazla altı ay süreli ikamet izninden muafiyet sağlayan geçici görev şerhi tatbik edilenler.

f) Uluslararası kuruluşların Türkiye'deki temsilciliklerinde çalışan ve statüleri anlaşmalarla belirlenmiş olanlar.

g) Uluslararası koruma başvurusu çerçevesinde geçerli Kayıt Belgesi veya Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi ya da Uluslararası Koruma Statüsü Sahibi Kimlik Belgesi bulunanlar.

ğ) Çalışma iznine veya Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip olanlar.

h) İskân Kanunu kapsamında Göçmen Belgesi sahibi olanlar.

ı) Geçici Koruma Kimlik Belgesi sahibi olanlar.

(2) Birinci fıkranın (ç), (d) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancılar, görevleri süresince geçerli olan, şekil ve içeriği Bakanlık ve Dışişleri Bakanlığınca birlikte belirlenen belgeyle Türkiye'de kalırlar.

(3) Birinci fıkranın (ç), (d), (e) ve (f) bentlerinde belirtilen yabancıardan, ikamet izninden muafiyetlerini sağlayan durumları veya Türkiye'deki görevleri sona erdikten sonra Türkiye'de kalmaya devam edecekler, Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birini almak üzere, en geç on gün içinde ikamet edeceği yerdeki valiliğe başvurmakla yükümlüdürler.

(4) Vatansızlar ve uluslararası koruma statüsü sahipleri dışında, birinci fıkrada belirtilen yabancıların Türkiye'de kalışlarına esas teşkil eden belge ve izinlerle ikamet izninden muaf olarak geçirdikleri süreler, ikamet izin sürelerinin toplamına dâhil edilmez.

İkamet izni başvurusuna ilişkin esaslar

MADDE 21 – (1) İkamet izni başvurusu yapan yabancılar, istenen bilgi ve belgeleri yurt içi başvurularında valiliğe, yurt dışı başvurularında süresi içinde konsolosluga verirler. Başvuru için istenecek belgeler Genel Müdürlükçe belirlenerek kurumsal internet sitesinde yayınlanır.

(2) Türkiye içinden valiliklere yapılabilecek ikamet izni başvuruları başvuru için gerekli olan yasal süre bitmeden yapılır. İkamet izni süresini, vize süresini veya vize muafiyetini on güne kadar aşmış olanların başvuruları da alınır. Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olduğunda on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaz. Bununla ilgili usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından ayrıca belirlenir.

(3) Yabancıların içinde bulunduğu durum ve idari ihtiyaçlar yönünden gerekli olması nedeniyle on günlük süre koşuluna bağlı kalınmaksızın başvurusu alınarak olumlu sonuçlandırılanların yeni ikamet izni süresi başvuru tarihinden itibaren başlatılır. Bu yabancıların başvuru tarihine kadar geçirdikleri süreler için tahakkuk eden harç 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa göre hesaplanır.

(4) İkamet izni başvurularının yabancı tarafından bizzat yapılması esastır. Bu başvurular, yabancıların yasal temsilcisi veya vekâletnameye haiz avukatı aracılığıyla da yapılabilir.

(5) Uzatma başvuruları, ikamet izni süresinin dolmasına altmış gün kalmasından itibaren ve her koşulda ikamet izni süresi dolmadan önce valiliklere yapılır.

(6) Çalışma izni iptal edilen ya da sona erenlerin on gün içinde yapacakları ikamet izni başvuruları, Kanunun 22 nci maddesi kapsamında sonuçlandırılır.

(7) Çalışma izni uzatma başvurusu olumsuz sonuçlananların ikamet izni başvuruları için zorunlu on günlük süre, çalışma izni uzatma başvurusuna ilişkin olumsuz kararın tebliğ edildiği tarihten itibaren başlar.

(8) Kanunun Türkiye içinden yapılabilecek ikamet izni başvurularına ilişkin veya ikamet izinlerinin uzatılmasına ilişkin hükümleri çerçevesinde ikamet izni başvurusunu tamamlayanlara ikamet izni müracaat belgesi verilir.

(9) İkamet izni müracaat belgesinin düzenlenmesine ilişkin esaslar ve belgenin yabancıya sağladığı haklar şunlardır:

a) Belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

b) Belgede ikamet izni harcından muaf yabancıların durumu belirtilir.

c) Belge tek başına hiçbir harç, resim ve sair ücrete tabi değildir.

ç) Başvuru sonuçlanıncaya kadar, bu belge Türkiye'de kalma hakkı sağlar.

d) Yabancılar, harçtan muaf olduğu belgede belirtilenler hariç, ikamet izni başvurusunun sonucunu beklemeksizin ikamet harçlarını ödediklerini kanıtlamak ve talep ettikleri ikamet izni süresinin içinde olmak kaydıyla başvuru belgeleriyle birlikte sınırlı sayıda kapılardan birden fazla çıkış yapabilirler ve her defasında on beş gün içinde döndükleri takdirde ülkeye girişlerinde vize koşulundan muaf tutulurlar. On beş günü aşmaları halinde vize genel hükümlerine göre işlem yapılır. 10 uncu madde gereğince yüz seksen güne doksan gün kalma hükmü saklıdır.

(10) İkamet izni başvurusu reddedilenler ile ikamet izni iptal edilenler, altı ay içinde yeniden ikamet izni başvurusu yaptıklarında yeni bir ikamet izni talep gerekçesi sunmaları istenir.

(11) Son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle kısa dönem ikamet izinleri; son bir yılda yüz seksen günden fazla yurt dışında kalmaları nedeniyle aile ikamet izinleri; kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izinleri iptal edilen yabancıardan bu izinlerini tekrar almak üzere yapacakları başvuruda yeni bir gerekçe sunmaları istenmez.

(12) On birinci fıkrada belirtilen yabancıardan Türkiye'de bulunanlar iptal kararının tebliğinden itibaren on gün içinde ikamet izni başvurusunda bulunabilirler. Bu durumda tek giriş vize harcı ve ikamet izninin iptal edildiği

tarihten müracaat tarihine kadar geçirilen sürenin ikamet izni harcı, bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu sürenin hesaplanmasında yurt dışında geçirilen süreler dikkate alınmaz.

(13) Türkiye’de doğan yabancı çocuklar, seyahat belgesi düzenlenip ikamet izni başvurusu yapılan kadar doğum belgeleriyle anne veya babanın geçerli ikamet izni süresine bağlı olarak Türkiye’de kalabilirler. Doğum belgesi tek başına Türkiye’ye giriş ve Türkiye’den çıkış hakkı vermez. Bu çocuklar için yüz seksen gün içinde durumlarına uygun ikamet izni alınması zorunludur. İkamet izni, çocuğun doğum tarihinden itibaren geçerli olacak şekilde düzenlenir. Doğum belgesi ile ikamet ettikleri halde yüz seksen gün içerisinde ikamet izni almak üzere müracaat etmeyenlerden ülkeden çıkışta Harçlar Kanunu uyarınca ikamet izninin alınmaması nedeniyle aşılın sürenin kapsadığı tarife itibariyle hesaplanan harç bir kat fazlasıyla tahsil edilir. Bu harcın ödenmesi halinde süreli giriş yasağı uygulanmaz.

(14) İkamet izni başvurularında engelli ve hastaların durumları gözetilerek Valiliklerce gerekli düzenlemeler yapılır.

(15) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği nedeniyle ikamet izni verilebilecek illerle ilgili düzenleme yapabilir.

(16) İkili veya çok taraflı anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklıdır.

İkamet izni başvurularının incelenmesi ve sonuçlandırılması

MADDE 22 – (1) Başvuru sırasında eksik ya da ihtiyaç duyulacak tamamlayıcı bilgi ve belgeler yabancıya bildirilir. Bildirim tarihinden itibaren otuz gün içerisinde bilgi ve belgelerin tamamlanmaması halinde başvuru işlemden kaldırılır.

(2) İkamet izni başvuruları, başvurunun işleme alınmasından itibaren en geç doksan gün içinde sonuçlandırılır. Doksan günlük süre, bilgi ve belgelerin tam olarak yetkili makama teslim edildiği tarihten başlar. Sürenin uzaması halinde yabancıya bilgi verilir.

(3) İkamet izni başvurusunun değerlendirilmesi sürecinde yabancıyla görüşme yapılabilir.

(4) Gerekli görülmesi halinde kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından sakıncalı bir durumun olup olmadığı araştırılır.

(5) Kamu sağlığını tehdit eden hastalığı nedeniyle hakkında daha önce işlem yapıldığı anlaşılanlardan sağlık raporu istenir.

(6) Aile ve uzun dönem ikamet izni dışındaki ikamet izni başvurularında ülkede kalınacak süre içerisinde yeterli ve düzenli maddi imkâna sahip olup olmadığının tespitinde yabancıya beyanı esas alınır. Beyanın ikna edici bulunmadığı durumlarda yabancıdan maddi imkânın somut tespitini sağlayacak bilgi ve belge talep edilir ve maddi imkânın yeterliliğinin tespitinde aşağıdaki hususlar aranır:

a) Başvuru yaptığı yıl itibariyle geçerli olan net asgari ücret kadar aylık gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olması.

b) Toplam geliri asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dâhil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar maddi güce sahip olması.

c) Maddi imkânını sadece üçüncü kişilerin taahhütlerine dayandırmaması.

(7) Genel sağlık ve güvenlik standartlarına uygun barınma şartlarının tespitinde yabancıya beyanı esastır. Gerekliğinde adres kayıt sisteminden veya yerinden araştırma yapılır.

(8) Yabancıya Türkiye’de kalacağı adresi, sabit bir adres veya konaklama tesisine ait adreslerden biri olabilir. Yabancı, her hâlikârda adres bilgilerini eksiksiz olarak beyan eder. Gerekliğinde adres bilgilerinin eksiksiz tespiti için yabancıdan ek bilgi veya belge istenir.

(9) Yat turizmi kapsamında gelen yabancılar, Türkiye’de yatlarının bağlı bulunduğu yat limanlarını, ikamet adresi olarak gösterebilir.

(10) Vize ihlalden veya önceki ikamet izninden doğan ya da 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanuna göre takip ve tahsil edilmesi gereken alacakları, taraf oldukları yargılama sonucunda ödemelerine hükmedilen yargılama gideri ve vekalet ücretini veya 26/9/2004 tarihli ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanununa göre takip edilen borç ve cezalarını ödemeyenlerin ikamet izni başvuruları reddedilir.

(11) Süresi biten ikamet izninin uzatılmaması ya da ikamet izni talebinin reddi halinde yabancıya harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen, Türkiye’de sadece on güne kadar kalma imkânı tanıyan belge verilir.

(12) İkamet izni, çalışma izni veya çalışma izni muafiyet teyit belgesini konsolosluklardan alan yabancılar ülkeye giriş yaptıkları tarihten, bu izinlerini ülke içinden alan yabancılar ise izin belgelerinin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıtlarını yaptırmakla yükümlüdürler.

(13) Yabancıardan, talep ettikleri ikamet izni süresini kapsayan geçerli sağlık sigortasına sahip olmaları şartı aranır. Türkiye’de genel sağlık sigortası kapsamında olanların geçerli sağlık sigortası olduğu kabul edilir. Geçerli sağlık sigortası için sunulan poliçelerde ilgili kurumların düzenlemelerinde yer alan hususlar ve ibareler aranır. Yurt içinden yapılan başvurularda, yabancı şirketler tarafından yapılan özel sağlık sigortaları, Türkiye’de akdettirilmeleri kaydıyla kabul edilir. İkili sosyal güvenlik anlaşmaları kapsamında Türkiye’de sağlık hizmetlerinden yararlanabilen kişilerde, bu durumu belgelemeleri halinde özel ya da kamu sağlık sigortası şartı aranmaz.

(14) Genel sağlık sigortası kapsamında olmayan veya Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuruda bulunmayanlardan, bir yıl ve üzeri ikamet izni taleplerinde, yılsonunda yenilenmek kaydıyla bir yıl süreli özel sağlık sigortası aranır.

(15) Hazine Müsteşarlığınca, özel sağlık sigortasının yapılmasının mümkün olmadığı bildirildiği durumlarda sağlık sigortası koşulu aranmaksızın ikamet izni başvuruları kabul edilir.

(16) Dışişleri Bakanlığı ile Sağlık Bakanlığı tarafından yapılan anlaşma, protokol ve ilgili mevzuat kapsamında ülkemizde ücretsiz olarak tedavileri yapılmakta olan veya yapılmak üzere ülkemize getirilen yabancılardan, bu durumlarını belgelemeleri kaydıyla, sağlık sigortası şartı aranmaz.

(17) Yabancı devletlerin bizzat ya da temsilcilikleri aracılığıyla sağlık giderlerinin karşılanacağını bildirdikleri vatandaşları için sağlık sigortası şartı aranmayabilir.

(18) Türkiye içinden yapılan ikamet izni talebinin reddi, ikamet izninin uzatılmaması veya iptali ile ilgili işlemler sırasında yabancının Türkiye'deki aile bağları, ikamet süresi, menşe ülkesindeki durumu ve çocuğun yüksek yararı göz önünde bulundurulur ve kararın icrası ertelenebilir. Bu durumdaki yabancıya harca tabi olmayan ve Türkiye'de bir ay süresince kalma hakkı sağlayan belge verilir. Bir aylık süre sonunda Valilikçe tekrar değerlendirme yapılır ve yabancının ülkemizde kalmasını gerektiren durumun devam ettiğinin anlaşılması halinde söz konusu belgenin süresi birer aylık sürelerle uzatılabilir. Bu durumda, yabancından Harçlar Kanununda belirtilen hükümler doğrultusunda kalacağı sürenin harcı tahsil edilir.

İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması

MADDE 23 – (1) İkamet izninin düzenlenmesi ve süresinin uzatılması aşağıdaki şekilde yerine getirilir:

a) İkamet izni, pasaport veya pasaport yerine geçen belgenin geçerlilik süresinden almış gün daha kısa süreli olarak verilir.

b) İkamet izni belgesinde, iznin türü belirtilir.

c) Her yabancı için ayrı ikamet izni belgesi düzenlenir. Bu belge için 21/2/1963 tarihli ve 210 sayılı Değerli Kağıtlar Kanunu uyarınca miktarı Maliye Bakanlığı tarafından belirlenen değerli kâğıt bedeli alınır.

ç) İkamet izni, vize ya da vize muafiyeti süresinin sona erdiği tarihten, talep halinde müracaat tarihinden itibaren başlatılır.

d) Süresi uzatılan ikamet izni, önceki izin süresinin sona erdiği tarihten itibaren başlar.

e) Uzun dönem ikamet izinleri hariç, diğer ikamet izinleri, süreli olarak verilir ve Kanunun 24 üncü maddesinde belirlenen esaslar çerçevesinde uzatılır.

f) İkamet izin süresinin uzatılmasında, her seferinde yeni ikamet izin belgesi düzenlenir.

g) İkamet izni uzatma başvuruları, elektronik ortamda da alınabilir. Başvuruların alınmasına ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(2) İkamet adresi, medeni hal, pasaportta isim veya soy isim değişikliği gibi durumlarda, valiliğe yirmi iş günü içinde bildirimde bulunulur.

(3) İkametgâhlarını ikamet izni aldıkları ilden başka bir ildeki adrese taşıyan yabancılar, taşındıkları ilde ikamet etmek üzere yeni bir ikamet izni almak amacıyla en geç yirmi iş günü içinde başvuruda bulunurlar. Bu işlemde, ikamet izin türü değişmiyorsa yeni bir ikamet izin belgesi düzenlenmekle birlikte, harcı ödenmiş olan süre, tekrar harca tabi tutulmaz.

(4) Kaybolması, çalınması, hatalı olması veya yıpranması hallerinde ikamet izni belgesi yeniden düzenlenir. İkamet izin belgesinin kaybolması, çalınması veya yıpranması hâllerinde ikamet izin belgesinin ücreti tam; bu iznin harcı ise yarım harç olarak alınır. Hatalı olan ikamet izin belgesi yabancından geri alınarak Damga Matbaası Genel Müdürlüğüne iletilmek üzere, Genel Müdürlüğe gönderilir.

(5) İkamet izni süresi, yabancının talebi halinde kısaltılabilir.

(6) İkamet izni belgesinin şekli ve diğer düzenlenme esasları Genel Müdürlükçe belirlenir.

Gözaltında ve cezaevinde tutulanlar ile hakkında idari gözetim kararı bulunan yabancıların durumu

MADDE 24 – (1) Aşağıda sayılan yabancılar, haklarında işlem tesis edildikten sonra vize yahut ikamet izni ihlali yapmış sayılmazlar:

a) Gözaltında bulunanlar.

b) Tutuklu veya hükümlü olarak cezaevinde kalanlar.

c) Hakkında idari gözetim kararı alınanlar.

ç) Geri gönderme merkezlerinde bekletilenler.

(2) Birinci fıkraya kapsamına girmeden önce vize veya ikamet izni ihlali varsa, ihlalde bulunulan süreler için genel hükümlere göre işlem yapılır varsa ikamet izinleri iptal edilir.

(3) Bu maddede sayılan yabancıların ikamet izin talepleri değerlendirmeye alınmaz, yabancı kimlik numarası verilmesine ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlükçe belirlenir.

Çalışma izninin ikamet izni sayılması

MADDE 25 – (1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından veya kendi mevzuatında çalışma izni vermeye yetkili kamu kurum ve kuruluşları tarafından verilen çalışma izinleri, geçerli olduğu sürece ikamet izni olarak kabul edilir. Bu yabancılar ile Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesine sahip yabancılar ikamet izni harcını ödemeleri kaydıyla ayrıca ikamet izni belgesi almazlar. Uluslararası koruma başvuru sahipleri bu harçtan muaftır.

(2) Çalışma izni verilmesi ya da çalışma izninin süresinin uzatılması talebinde bulunan yabancıların, Türkiye'ye girişlerine izin verilmeyecek yabancılardan olmamaları şartı aranır. Çalışma izni vermeye yetkili kurumlar, Genel Müdürlüğün bu konudaki olumlu görüşünü almak kaydıyla çalışma izni verebilir.

(3) Çalışma izninin sona erdiği tarih, aynı zamanda ikamet izninin de bitiş tarihidir. Çalışma izni süresi sona erdiği halde süresini uzatmayan ya da yeni durumuna uygun ikamet izni almayan yabancılar, ikamet izni ihlali yapmış sayılırlar.

(4) Çalışma izni ve Çalışma İzni Muafiyet Teyit Belgesi süreleri, ikamet izni sürelerinin hesaplanmasında toplam süreye dâhil edilir.

(5) Çalışma izni veren kamu kurum ve kuruluşları, çalışma izinlerine ilişkin güncel bilgileri Genel Müdürlükle paylaşır.

İkamet izinleri arasında geçişler

MADDE 26 – (1) İkamet izinlerinden birine sahip olup; ikamet izninin verilmesine esas olan gerekçenin sona ermesinden sonra Türkiye’de kalmaya devam edecek yabancılar, gerekçenin sona erdiği tarihten itibaren on gün içinde yeni kalış amacına uygun ikamet izni için ilgili valiliğe başvurur. Bu yabancılarla, ikamet izni müracaat belgesi verilir.

(2) Birinci fıkra kapsamında geçiş başvurusunda bulunan yabancıların mevcut ikamet izni, iznin verilmesine esas olan gerekçenin ortadan kalktığı tarih itibarıyla sona erdirilir.

(3) İkamet izinlerinden birine sahip olan yabancı mevcut gerekçesine ek olarak yeni bir gerekçeye sahip olması hâlinde, mevcut ikamet izniyle kalmaya devam edebileceği gibi 21 inci maddenin beşinci fıkrasında belirtilen altmış günlük süreyi beklemeden valilikten yeni ikamet izni talebinde bulunabilir.

(4) Öğrenci ikamet iznine sahip olan yabancıların aile ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, bu kişiye aile ikamet izni düzenlenir ve öğrenci ikamet izni koşullarını taşımaya devam ettiği sürece öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlanır.

(5) Aile ikamet iznine sahip olan yabancıların öğrenci ikamet izni alma koşullarının ortaya çıkması halinde, aile ikamet izni devam ettirilir ve yabancı, öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan da aynen yararlandırılır.

(6) Çalışma iznine sahip olan yabancıların öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, çalışma izni devam eder ve yabancı öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan aynen yararlandırılır.

(7) İnsani ikamet izni veya insan ticareti mağduru ikamet iznine sahip olan yabancılar, öğrenci ikamet izni alabilme koşullarının ortaya çıkması halinde, öğrenci ikamet iznine geçmeden de bu iznin sağladığı haklardan yararlanabilirler.

(8) Mültecilere, şartlı mültecilere, ikincil koruma statü sahiplerine, insani ikamet izni bulunanlara ve geçici korunanlara uzun dönem ikamet iznine geçiş hakkı tanınmaz.

(9) İkamet izni değişiklikleriyle ilgili etkin denetimi sağlayabilmek amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla iş birliği yapılır.

İkamet izni çeşitleri

MADDE 27 – (1) İkamet izni çeşitleri şunlardır:

- Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen Kısa Dönem İkamet İzni.
- Her defasında en fazla iki yıllık süreyle verilen Aile İkamet İzni.
- Öğrenim sürelerine göre verilen Öğrenci İkamet İzni.
- Süre sınırı olmaksızın verilen Uzun Dönem İkamet İzni.
- Her defasında en fazla bir yıllık süreyle verilen İnsani İkamet İzni.
- Başlangıçta otuz gün süreli olarak verilen ve toplam süresi üç yılı geçmeyecek şekilde her defasında en fazla altı aylık süreyle verilen İnsan Ticareti Mağduru İkamet İzni.

Kısa dönem ikamet izni

MADDE 28 – (1) Kısa dönem ikamet izni, her defasında en fazla birer yıllık sürelerle verilir. İkamet izni süresinin belirlenmesinde, yabancıların talebi, gerekçesi ve ikamet izniyle ilgili diğer hususlar göz önünde bulundurulur.

(2) Bilimsel araştırma amacıyla kısa dönem ikamet iznine ilişkin başvurularda;

a) Bilimsel araştırma izne tabi ise ilgili kurum veya kuruluştan alınmış izin, izne tabi değilse araştırma konusuna ilişkin beyan istenir.

b) Arkeolojik ve yüzey araştırmaları dışında kalan araştırmalar için kurum veya kuruluşlar tarafından yabancıların talebi, uygun görülen süre ve verilen izin yabancıların bilgileri ile birlikte il müdürlüğüne gönderilir. Araştırma sonucunda hazırlanan raporlar yabancılar tarafından ilgili kurum ve kuruluşa bildirilir.

c) Arkeolojik kazılar ve yüzey araştırmaları amacıyla gelecek yabancılarından amacına uygun vize şartı aranır.

ç) Gerektiğinde araştırma konusu ve planına ilişkin bilgi ve belge sunulması istenir.

d) Başka bir ikamet iznine sahip iken arkeolojik ve yüzey araştırmasına katılacak yabancıların talepleri ilgili kurumlar tarafından görüşleriyle birlikte Bakanlığa gönderilir.

(3) Taşınmaz bulunan yabancı tarafından yapılan ikamet izni başvurularında; taşınmazın konut olması ve bu amaçla kullanılması gerekir. Ayrıca aile üyelerinin konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmaları durumlarında, aile üyeleri de bu bent kapsamında ikamet iznine başvurabilir. Konut üzerinde paylı veya elbirliğiyle mülkiyet hakkına sahip olmayan aile üyeleri için taşınmaz sadece maddi imkânın tespitine dayanak oluşturabilir.

(4) Ticari bağlantı veya iş kurma nedeniyle yapılan ikamet izni talebi üç ayın üzerinde ise yabancıdan temas kuracağı kişi veya şirketlerin davet mektubu veya benzeri belgeler istenebilir.

(5) Hizmet içi eğitim programlarına katılma amacıyla verilen ikamet izinleri, hizmet içi eğitim verecek kurum veya kuruluş tarafından sunulan eğitimin içeriği, süresi, yeri konularındaki bilgi ve belgelere dayanarak program süresince düzenlenir.

(6) İki veya çok taraflı uluslararası anlaşmalar ya da öğrenci değişim programları çerçevesinde eğitim veya benzeri amaçlarla ikamet izni verilecekler için ilgili kurumdan alınacak bilgi veya belgelerin sunulması istenir. İkamet izni süresi, eğitim veya benzeri amacın süresini geçemez. Öğrenci değişim programları kapsamında gelen öğrencilerden aranacak sağlık sigortası koşulu ile ilgili olarak 35 inci maddenin sekizinci fıkrası hükümleri uygulanır.

(7) Turizm amaçlı ikamet izni başvurularında; yabancıların ülkede nerede, ne zaman ve ne süreyle kalacağı gibi seyahat planına ilişkin hususlardaki beyanı değerlendirilir. Yabancıdan seyahat planına ilişkin ya da kalış amacını ortaya koyan bilgi veya belge sunulması istenebilir.

(8) Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 54 üncü maddesine göre Türkiye’de bulunan Büyükelçilik veya Konsolosluklar bünyesinde faaliyet gösteren okullardaki yabancı öğretmenlere,

Türkiye’de yabancı ülkelerin kültür kurumlarındaki görevlilerine, din kurumlarında görevlendirilecek din görevlilerine çalışmak üzere verilecek ikamet izni Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında çalışma ve ikamet izni harçları ayrı ayrı alınarak verilir.

(9) 4817 sayılı Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun kapsamı dışında tutulan Türkiye’de görevli yabancı basın mensuplarına Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından verilen basın kartını ibraz etmeleri halinde ikamet izni, süresi basın kartında belirtilen süreyi geçmeyecek şekilde, Kanununun 31 inci maddesinin birinci fıkrasının (g) bendi kapsamında verilir.

(10) Yukarıda sayılan kısa dönem ikamet izni başvuruları dışındaki ikamet izni talepleri turizm amaçlı talepler olarak değerlendirilir.

(11) Kamu sağlığına tehdit olarak nitelendirilen hastalıklardan birini taşımayan ve sırf tedavi amacıyla Türkiye’ye gelmiş olan yabancıların kamu veya özel hastanelere kabulleri aranır. Bunlardan tüm tedavi masraflarını ödediklerini belgeleyenlerden sağlık sigortası şartı aranmaz. İkamet izinleri tedavi sürelerine uygun olacak şekilde düzenlenir. Tedavi süresince barınma, iye veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurum ve kuruluşlarınca karşılanan yabancıardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Gerektiğinde ilgili hastaneden veya kamu kurum ve kuruluşundan yabancıların tedavisine ilişkin bilgi veya belge istenebilir.

(12) Adli veya idari makamların talepleri veya kararları üzerine düzenlenecek ikamet izinlerinin süresi, karar veya talepte belirtilen süre göz önünde bulundurularak düzenlenir ve geçerli sağlık sigortası ile yeterli maddi imkâna sahip olma şartları aranmayabilir.

(13) Türkçe öğrenme amacıyla verilen ikamet izni, Türkçe öğrenme kursu vermeye yetkili kuruma kayıt yaptıran yabancıya en fazla iki defa verilebilir. Kurs süresi bir yıldan az ise ikamet izni süresi kurs süresini geçemez. Türkçe kursu veren kurumun Milli Eğitim Bakanlığında izinli olması şartı aranır. Kursu veren kurum, Türkçe öğrenim amacıyla kayıt yaptıran yabancıların kursa başlama ve devam durumunu il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdür.

(14) Kamu kurumları aracılığıyla Türkiye’de eğitim, araştırma, staj veya kurslara katılacaklara düzenlenecek ikamet izninin süresi bir yılı geçemez. Barınma, iye veya sağlığa ilişkin giderleri ilgili kamu kurumlarınınca karşılanan yabancıardan maddi imkânın tespiti ile geçerli sağlık sigortası şartı aranmaz. Kurumlardan bilgi ve belge istenebilir.

(15) İkili veya çok taraflı anlaşmalar çerçevesinde ülkemizde eğitim amacıyla bulunan askeri personel hakkında anlaşmalarda yer alan özel hükümler saklı kalmak kaydıyla gerekli işlemler yürütülür. Bakmakla yükümlü olduğu yakınları hakkında aile ikamet izninin verilememesi durumunda kısa dönem ikamet izni verilebilir.

(16) Türkiye’de yükseköğrenimini tamamlayanlar mezun oldukları tarihten itibaren altı ay içinde müracaat etmeleri halinde bir defaya mahsus olmak üzere en fazla bir yıl süreli ikamet izni verilebilir. Bu iznin verilmesinde kişinin talebine esas oluşturacak gerekçelerin göz önünde bulundurulmasının yanı sıra ilgili kurum ve kuruluşlardan alınabilecek görüşler de değerlendirilebilir.

Kısa dönem ikamet izninin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 29 – (1) Aşağıdaki hâllerde kısa dönem ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

- Kanununun 32 nci maddesinde aranan şartlardan birinin veya birkaçının yerine getirilmemesi veya ortadan kalkması.
- İkamet izninin, veriliş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.
- Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz yirmi günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.
- Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması.

(2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Aile ikamet izni

MADDE 30 – (1) Aile ikamet izni, aşağıda sayılan destekleyicilere bağlı olarak verilebilir:

- Türk vatandaşları.
- Türk Vatandaşlığı Kanununun 28 inci maddesi uyarınca çıkma izni almak suretiyle Türk vatandaşlığını kaybeden kişiler.
- Türkiye’de en az bir yıldır ikamet izniyle kalıyor olmak şartıyla Kanunda düzenlenen ikamet izinlerinden birine sahip olanlar.
- Uluslararası koruma başvuru sahipleri ile şartlı mülteciler ve geçici korunanlar hariç, Kanunda ikamet izni yerine geçtiği kabul edilen kimlik belgesi olanlar.

d) Mülteciler ve ikincil koruma statü sahipleri.

(2) Aile ikamet izni alabilecek yabancılar şunlardır:

- Destekleyicinin yabancı eşi.
- Destekleyicinin veya eşinin ergin olmayan yabancı çocuğu ile evlatlığı.
- Destekleyicinin veya eşinin bağımlı ergin çocuğu.

(3) Vatandaş olduğu ülkenin hukukuna göre destekleyicinin birden fazla eşle evli olması hâlinde, eşlerden yalnızca birine aile ikamet izni verilir. Ancak, destekleyicinin diğer eşlerinden olan ve on sekiz yaşını doldurmuş çocukları ile on sekiz yaşını doldurduğu halde bakmakla yükümlü olduğu çocuklarına da aile ikamet izni verilebilir.

(4) Çocukların aile ikamet izni taleplerinde, Türkiye dışında olup ortak velayeti bulunan anne veya babanın muvafakati aranır.

(5) Aile ikamet izinleri, on sekiz yaşına kadar, öğrenci ikamet izni almadan ilk ve ortaöğretim kurumlarında eğitim hakkı sağlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olmadığı yabancılar,

öğrenimlerine devam edeceklerse öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdürler. Ancak yasal temsilcisinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların aile ikamet izni devam eder ve öğrenci ikamet izninin sağladığı haklardan yararlanırlar. On sekiz yaşını doldurduğu halde destekleyicinin veya eşinin bakmakla yükümlü olduğu yabancıların belirlenmesinde, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümleri uygulanır.

(6) En az üç yıl aile ikamet izniyle Türkiye’de kalmış olanlardan on sekiz yaşını tamamlayanlar, talep etmeleri hâlinde bu izinlerini kısa dönem ikamet iznine dönüştürebilir veya şartlarını sağladıkları başka bir ikamet izni çeşidine başvurabilirler.

(7) Boşanma hâlinde, Türk vatandaşıyla evli yabancıya, en az üç yıl aile ikamet izniyle kalmış olmak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilebilir. Söz konusu yabancıya, şartlarını sağladığı başka bir ikamet izni çeşidine başvurma hakkı saklıdır.

(8) Yabancı eşe, aile içi şiddet gördüğü gerekçesiyle, bu fiilin mağduru olduğuna ilişkin mahkeme kararını ibraz etmesi şartıyla üç yıllık süre şartı aranmaksızın kısa dönem ikamet izni verilebilir.

(9) Destekleyicinin ölümü halinde, destekleyiciye bağlı olarak alınmış olan aile ikamet izni süresi sonuna kadar kullanılır. Süre şartı aranmadan kısa dönem ikamet izni verilebilir. Bu sürenin sonunda yabancıya ikamet izni talebi genel hükümlere göre değerlendirilir.

Aile ikamet izninin verilmesinde destekleyicinin gelir standardı

MADDE 31 – (1) Aile ikamet izni taleplerinde, destekleyicinin aylık toplam gelirinin hesaplanmasında 40 ıncı maddenin beşinci fıkrasının (b) bendi uygulanır.

Destekleyicinin bilgi ve belgelerini ibraz etmesi

MADDE 32 – (1) Konsolosluka aile ikamet izni başvurusu yapılmasından itibaren, Kanununun 35 inci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olduğunu ortaya koyan bilgi ve belgeler, destekleyici tarafından ikamet ettiği yerdeki valiliğe teslim edilir. Aile ikamet izni başvurusu, bilgi ve belgelerin teslim edilmesiyle birlikte işleme konur.

Aile ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 33 – (1) Aşağıdaki hâllerde aile ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi bitenler uzatılmaz:

a) Kanununun 35 inci maddesinin birinci ve üçüncü fıkralarında aranan şartların karşılanmaması veya ortadan kalkması.

b) Aile ikamet izni alma şartları ortadan kalktıktan sonra kısa dönem ikamet izni verilmemesi.

c) Hakkında geçerli sınır dışı etme veya Türkiye’ye giriş yasağı kararı bulunması.

ç) Aile ikamet izninin, verilmiş amacı dışında kullanıldığının belirlenmesi.

d) Zorunlu kamu hizmeti, görev, eğitim veya sağlık nedenleri haricinde son bir yıl içinde toplamda yüz seksen günden fazla süreyle yurt dışında kalınması.

e) Evliliğin, ikamet izni almak amacıyla yapıldığının tespit edilmesi.

(2) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Anlaşmalı evlilik yoluyla talep edilen aile ikamet izni

MADDE 34 – (1) Aşağıdaki durumların bir veya bir kaçının varlığı halinde evliliğin sırf ikamet izni alabilmek amacıyla yapıldığı yönünde makul şüphe olduğu kabul edilir ve araştırma yapılır:

a) Eşlerin aynı konutta yaşamaması veya evliliğin aile birliği içinde devam etmediği yönünde ihbar ya da şikâyetin bulunması.

b) Eşlerin konuştuğu ortak bir dilin olmaması.

c) Eşler arasında makul olmayan yaş farkının olması.

ç) Yabancıya vize veya ikamet izni ihlallerinde bulunması.

d) Eşlerin evliliğin anlaşmalı olduğunu beyan etmesi.

e) Eşlerden biri hakkında geçimini meşru olmayan yollardan sağlamaktan veya izinsiz çalışmaktan işlem yapılmış olması.

f) Ailenin geliri ile yaşam standardının uygun olmaması.

(2) Araştırma aşağıda belirtilen hususlar dikkate alınarak gerçekleştirilir:

a) Araştırmada insanları rahatsız edici ve onur kırıcı davranışlardan kaçınılır.

b) Özel hayatın gizliliği ve konut dokunulmazlığının ihlal edilmemesi için gerekli tedbirler alınır.

c) Eşlerle ayrı ayrı ve birlikte görüşülür. Eşler görüşme davetine uymakla yükümlüdür.

ç) Paylaşılmış sorumlulukların olup olmadığı tespit edilir.

d) Yakın komşu, adres çevresi veya aile üyelerinden bilgi alınır.

e) Mahalli birimlerden bilgi alınır. Bu birimler, bilgi ve belge taleplerini derhal yerine getirir.

f) Araştırma sırasında sosyolog, sosyal çalışmacı, psikolog veya diğer meslek mensuplarından faydalanılabilir.

g) Araştırmaya kolluk personelinin refakat etmesi istenebilir.

ğ) Bakanlıkça belirlenecek diğer hususlara dikkat edilir.

(3) Birinci fıkrada belirtilen araştırma sonucunda, evliliğin sırf ikamet izni almak amacıyla yapıldığı değerlendirilmesi ve tespiti için il müdürlüğü temsilcisi başkanlığında aile ve sosyal politikalar il müdürlüğü, il nüfus ve vatandaşlık müdürlüğü ve il emniyet müdürlüğünden birer temsilcinin katılımıyla en az bir kadın üyenin de bulunduğu komisyon oluşturulur. Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde komisyon başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır. Komisyona diğer kurumlardan temsilciler de davet edilebilir.

(4) Aile ikamet izni verildikten sonra da evliliğin anlaşmalı olup olmadığı konusunda valiliklerce denetim yapılabilir.

(5) Anlaşmalı evlilik yoluyla alınan ve sonradan iptal edilen ikamet izinleri, Kanunda öngörülen ikamet izni sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(6) Anlaşmalı evliliğin tespit edilmesi halinde ilgili emniyet birimleri bilgilendirilir.

Öğrenci ikamet iznine ilişkin esaslar

MADDE 35 – (1) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi göreceklere ile aile ikamet izni bulunmayan ilk ve orta derecede öğrenim görececek yabancılar öğrenci ikamet izni almakla yükümlüdür. Uluslararası koruma başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleriyle ilgili hüküm saklıdır.

(2) Türkiye’den yapılacak başvurularda ilk ve orta derecede öğrenim görececek yabancılardan amacına uygun vize şartı aranır.

(3) Türk okul veya fakültelerinde okuyan öğrencilere ikamet izni harçsız olarak düzenlenir. Bu okullar dışında kalan konsolosluk, büyükelçilik okulları ve uluslararası okullar gibi Türk okulu sayılmayan okulların öğrencilerinden ikamet izni harcı alınır.

(4) Genel Müdürlük, ilk ve orta dereceli okullar, yükseköğretim kurumları ve ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği halinde öğrencilerin iş ve işlemlerinin yürütülmesini kolaylaştırmak amacıyla gerekli tedbirleri alır.

(5) İlk ve orta derecede öğrenim görececek yabancıların bakım ve masraflarının üstlenilmesine ilişkin ölçütler, ilgili kurumların görüşleri alınarak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(6) Öğrenci ikamet izinleri, öğrenciye, yalnızca eş ve çocuklarının aile ikamet izni başvurularında destekleyici olabilir hakları sağlar. Diğer yakınlarına ikamet izni alma konusunda hiçbir hak sağlamaz.

(7) Öğrencinin kayıtlı olduğu öğretim kurumundaki öğrenim süresinin bir yıldan kısa olması halinde öğrenci ikamet izni süresi öğrenim süresini aşamaz.

(8) Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine göre ilk kayıt tarihlerinden itibaren üç ay içinde genel sağlık sigortalısı olmak için talepte bulunan yabancı öğrencilerden ayrıca sağlık sigortası istenmez. Ancak, kayıt tarihinden itibaren üç ay içinde başvuruda bulunmayarak genel sağlık sigortalısı olma hakkını kaybedenlerden özel sağlık sigortası yaptırımları istenir.

(9) Kamu kurum ve kuruluşları aracılığıyla ülkemize getirilen yabancı öğrencilerden ülkemizde bulunduğu sürece işe, sağlık ve barınma giderlerinin ilgili kurumca karşılanacağını belirtir belge ile müracaatları durumunda gelir beyanı istenmez.

(10) Üniversitelere kayıt yaptırmak amacıyla ülkemize gelip okullarının isteğiyle Türkçe hazırlık sınıfına/kurslarına yönlendirilen öğrencilere durumlarını belgelemeleri kaydıyla bir sonraki öğrenim döneminin başlangıcına kadar öğrenci ikamet izni düzenlenir.

(11) Öğrenciler ve ilgili öğretim kurumları, öğrencilik ve kayıt durumuna ilişkin değişiklikleri yirmi gün içinde il müdürlüklerine bildirir.

(12) Yükseköğrenim öğrencilerinin üniversite, fakülte veya bölüm değişikliğinde aşağıdaki usuller izlenir:

a) Aynı öğretim kurumunda fakülte veya bölüm değişikliği ile aynı ilde öğretim kurumu değişikliği durumunda öğrenciliğe ara verilmemesi ve süresinde bildirimde bulunulması kaydıyla mevcut ikamet izni geçerliliğini korur. İkamet izni öğrenim süresinden kısa ise iznin bittiği tarihten itibaren öğrenim süresi kadar uzatılır.

b) Farklı bir ilde öğrenime devam edilecek olması durumunda öğrenime devam edilecek il valiliğince mevcut ikamet izni kesilerek yeni öğrenim süresi kadar ikamet izni düzenlenir.

(13) Yükseköğrenim öğrencisinin kayıt dondurması durumunda kayıt dondurma tarihinden itibaren ikamet izni kesilir.

(14) Özel öğrencilik, açık öğretim veya uzaktan eğitim gerekçesiyle öğrenci ikamet izni verilmez.

Öğrenci ikamet izni başvurusu

MADDE 36 – (1) Öğrenci ikamet izni başvurusu, öğrencinin ön kayıt işleminin tamamlanmasından sonra öğrenci ya da öğrenim göreceği okul tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre yapılır. Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Kararı ile yerleştirilenlerden ön kayıt şartı aranmaz. Uygulamaya ilişkin usul ve esaslar Genel Müdürlük ile Uluslararası Öğrenciler Değerlendirme Kurulu Sekreteryasınca birlikte belirlenir.

(2) Öğretim kurumları, öğrenci ikamet iznini konsolosluklardan almak isteyenler için de başvuru yapabilir.

(3) Öğrenci ikamet iznine başvuranlardan on sekiz yaşını doldurmayan veya ergin olmayanların işlemlerinde, 122 nci madde hükümleri uygulanır.

Öğrenci ikamet izinlerinin düzenlenmesi

MADDE 37 – (1) İlk ve orta dereceli okullarda öğrenim göreceklere, öğrenime başlanacak tarihten bir sonraki öğretim yılının başlangıcına kadar geçerli olacak şekilde en fazla bir yıla kadar ikamet izni düzenlenir.

(2) Türkiye’de bir yükseköğretim kurumunda ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi görececek yabancılara verilecek ikamet izni, ikamet izni müracaat tarihinden itibaren öğrenim programının tamamını kapsayacak şekilde düzenlenebilir. Normal eğitim süresinde mezun olmayan öğrencinin ikamet izni en fazla birer yıllık sürelerle ve azami eğitim süresini aşmayacak şekilde uzatılır. Mezun olan öğrencilerin ikamet izinleri mezuniyet tarihi itibarıyla kesilir ve 26 ncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen on günlük süre mezuniyet tarihinden itibaren başlar.

Yüksek lisans ve doktora öğrencilerinin çalışma hakkı

MADDE 38 – (1) Türkiye’de öğrenim gören yüksek lisans ve doktora öğrencileri, çalışma izni aldıkları takdirde çalışabilirler.

(2) Çalışma izni alan öğrencilerin çalışma izni sürelerinin tamamı, ikamet izni süreleri toplamına dâhil edilir. Aynı dönem için geçerli olan öğrenci ikamet izni süreleri bu hesaplama dâhil edilmez.

(3) Çalışma izni alan öğrenciler, çalışma izninin geçerli olduğu süre içinde öğrenci ikamet izni alma yükümlülüğünden muaf tutulurlar. Ancak yabancı, çalışma izni süresi bittiğinde veya uzatılmadığında öğrenci ikamet izni almak zorundadır.

Öğrenci ikamet izni talebinin reddi, iptali veya uzatılmaması

MADDE 39 – (1) Öğrenci ikamet izni için aranan koşulların bulunmaması veya ortadan kalkması, öğrenimini sürdüremeyeceğiyle ilgili kanıtların ortaya çıkması, iznin amacı dışında kullanıldığının yetkili makamlarca belirlenmesi ve yabancı öğrenci hakkında geçerli sınır dışı etme kararı veya Türkiye'ye giriş yasağı kararı bulunması hallerinde öğrenci ikamet izni verilmez, verilmişse iptal edilir, süresi uzatılmaz.

(2) Türkiye Burslusu öğrencilerin öğrenci ikamet izinlerinin reddi, uzatılmaması veya iptali halinde burs veren kuruma bilgi verilir.

(3) İkamet izni başvurusunun reddi, iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni

MADDE 40 – (1) Kanunun uzun dönem ikamet izni için öngördüğü veya Göç Politikaları Kurulunun belirleyeceği şartları taşıyan yabancılara, Bakanlık onayıyla valilikler tarafından, süresiz olarak uzun dönem ikamet izni verilir.

(2) Yabancılar, şartlarını sağlamaları durumunda uzun dönem ikamet izni talebinde bulunabilirler. Uzun dönem ikamet izninin şartlarından biri olan kesintisiz sekiz yıl süreyle ikamet etmiş olmak şartının sağlanıp sağlanmadığı kontrol edilirken ikamette kesinti şu şekilde belirlenir:

a) Hesaplama başvuru tarihi esas alınır. Yabancıların yurtdışında kaldığı süreler ve ikamet izni almadan Türkiye'de kaldığı süreler kesintidir.

b) Başvuru tarihinden itibaren geriye dönük birer yıllık dilimler içerisinde toplam yüz seksen günü aşan kesinti bulunmuyorsa diğer bir yıllık dilime geçilir ve bu kontrole sekiz yıl tamamlanana kadar devam edilir.

c) Birer yıllık dilimlerde yüz seksen günü aşan kesinti olmaması durumunda son beş yıllık dilim içinde toplam üç yüz altmış beş günü aşan kesinti olup olmadığına bakılır.

ç) Sekiz yıl içerisinde bir seferde veya peş peşe, yurtdışında ya da ikametsiz olarak Türkiye'de geçirdiği süre altı ayı geçen yabancıların talepleri, dilimlik hesaplama yapılmadan olumsuz olarak sonuçlandırılır.

d) Sınır dışı etme işlemi uygulanan yabancıların, önceki ikamet izni süreleri, ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(3) Kesintisiz en az sekiz yıllık ikamet izniyle Türkiye'de kalmış olmak şartı bakımından, Kanunun yürürlüğe girmesinden önce alınan ikamet izinleri için de ikinci fıkra çerçevesinde hesaplama yapılır.

(4) Yabancıların, başvuru tarihi itibarıyla son üç yıl içinde sosyal yardım alıp almadığı kontrol edilir. Sosyal yardım aldığı tespit edilirse talebi olumsuz sonuçlandırılır.

(5) Yeterli ve düzenli gelir kaynağına sahip olma kuralının uygulanmasında aşağıdaki hususlar gözetilir:

a) Yabancı, başvuru yaptığı yıl itibarıyla geçerli olan net asgari ücret kadar aylık giderini karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.

b) Yabancı, toplamda asgari ücretten az olmamak üzere kendisi dahil her bir aile üyesi için asgari ücretin üçte biri kadar gideri karşılayabilecek maddi güce sahip olmalıdır.

c) Gelir kaynağının tespitinde üçüncü kişilerin taahhütleri kabul edilmez.

(6) Başvuru tarihi itibarıyla geçerli sağlık sigortasına sahip olmayanların talebi olumsuz sonuçlandırılır.

(7) Gerekli olduğu ilgilili güvenlik birimleriyle işbirliği içinde, yabancıların kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturup oluşturmadığı araştırılır.

Uzun dönem ikamet izninin sağladığı haklar

MADDE 41 – (1) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılar aşağıdaki usul ve esaslara göre Türk vatandaşlarına tanınan haklardan yararlandırılır:

a) Türkiye'de askerlik yapma yükümlülüğünden muafırlar.

b) Seçme ve seçilme, kamu görevlerine girme ve muaf olarak araç ithal etme haklarından yararlanamazlar.

c) Sosyal güvenliğe ilişkin kazanılmış hakları saklı olup, bu hakların kullanımında ilgili kanunlardaki hükümlere tabidirler.

ç) Bu kişilerin, Türkiye'deki ikamet, seyahat, çalışma, yatırım, ticari faaliyet, miras, taşınır ve taşınmaz iktisabı ile ferağı gibi konulara yönelik işlemleri, ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından Türk vatandaşlarına uygulanmakta olan mevzuata göre yürütülür.

(2) Birinci fıkradaki hak ve yükümlülüklerin kullanılmasında özel kanunlarda Türk vatandaşı olma koşulu aranmışsa, uzun dönem ikamet iznine sahip olan kişiler bu haklardan yararlanmayı talep edemezler.

(3) Uzun dönem ikamet izni bulunan yabancılara tanınan haklar, Bakanlığın teklifi üzerine veya resen Bakanlar Kurulu kararıyla kısmen veya tamamen kısıtlanabilir.

Uzun dönem ikamet izninin iptali

MADDE 42 – (1) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu ilgili güvenlik birimlerinden görüş alınarak tespit edilenlerin uzun dönem ikamet izni iptal edilir.

(2) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalanların uzun dönem ikamet izinleri iptal edilir.

(3) Uzun dönem ikamet izninin iptali Bakanlık onayıyla valilikler tarafından yerine getirilir.

(4) Birinci fıkra kapsamında izinleri iptal edilenler, Kanunda belirtilen ikamet izni türlerinden birini almak üzere başvuramazlar.

(5) İkamet izni başvurusunun iptali kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

Uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancıların tekrar yapacakları başvurular

MADDE 43 – (1) Sağlık, eğitim, ülkesindeki zorunlu kamu hizmeti veya görev gerekçesi hariç kesintisiz bir yıldan fazla Türkiye dışında kalmaları nedeniyle uzun dönem ikamet izni iptal edilen yabancılar, bu izinlerini tekrar almak üzere başvuruda bulunabilirler.

(2) Başvurular, yurt dışında konsolosluklara, yurt içinde ise yabancıların bulunduğu ildeki valiliğe bizzat ya da Genel Müdürlükçe belirlenen başvuru usulüne göre yapılır.

(3) Bu başvurular öncelikli olarak değerlendirilir ve en geç bir ay içinde sonuçlandırılır.

(4) Değerlendirme yabancıların;

- a) Türkiye’de yerleşmek amacıyla kalma iradesi,
- b) Türkiye’de yakınlarının bulunup bulunmadığı,
- c) Taşınmaz mal varlığı,
- ç) Aktif iş ve çalışma ilişkileri,
- d) Türkiye ile olan sosyal, ekonomik ve kültürel bağları,

(5) Bu başvurularda, uzun dönem ikamet izni alma şartlarının yerine getirilip getirilmediği kontrol edilir. Ancak, kesintisiz sekiz yıl ikamet izniyle kalma şartı yeniden aranmaz.

(6) Valiliklerce yapılan değerlendirme, valilik görüşüyle birlikte Bakanlığa gönderilir. Uzun dönem ikamet izninin tekrar verilmesi Bakanlığın onayına tabidir.

İnsani ikamet izninin verilmesi, uzatılması veya iptali

MADDE 44 – (1) İnsani ikamet izni işlemleri, Genel Müdürlüğün veya valiliğin talebi üzerine başlatılır.

(2) Valilik, insani ikamet izinlerinin süresi içinde, bu izinlerin verilmesine dayanak teşkil eden şartların ortadan kalkıp kalkmadığına ilişkin resen değerlendirme yaparak, Bakanlığa bilgi verir. İnsani ikamet izni Bakanlığın onayı alınmak kaydıyla, iznin verilmesini zorunlu kılan şartlar ortadan kalktığında valiliklerce iptal edilir veya uzatılmaz. Valilik, Bakanlığın onayı doğrultusunda insani ikamet izninin iptali veya uzatılmasına ilişkin kararı, ikamet izni süresi bitmeden en geç on beş gün önce yabancıya bildirir.

(3) İnsani ikamet iznine sahip olanlar, bu izinlerinin süresi içinde uzun dönem ikamet izni hariç olmak üzere, şartlarını taşıdıkları diğer ikamet izinlerinden birisi için başvurabilirler.

(4) İnsani ikamet izni ile geçirilen süreler, Kanunda öngörülen ikamet izin sürelerinin toplanmasında hesaba katılmaz.

(5) İnsani ikamet izni alan yabancılar, iznin veriliş tarihinden itibaren en geç yirmi iş günü içinde adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak zorundadır.

(6) İnsani ikamet izinleri Harçlar Kanunu hükümlerine tabidir. İnsani ikamet izni şartlarının oluşması halinde daha önce ikamet süresinin ihlali nedeniyle hesaplanan harcın ödenmemesi insani ikamet izni verilmesine engel teşkil etmez.

(7) İnsani ikamet izninin iptali veya uzatılmaması kararı yabancıya ya da yasal temsilcisine veya avukatına tebliğ edilir.

İnsan ticareti mağduru ikamet izni, uzatılması ve destek programı

MADDE 45 – (1) İnsan ticareti mağdurları ile insan ticareti mağduru olabileceği yönünde kuvvetli kanaat oluşanlara, yaşadıklarının etkisinden kurtulabilmeleri ve yetkililerle işbirliği yapmalarını sağlamak amacıyla, otuz gün süreli insan ticareti mağduru ikamet izni valilikler tarafından harçsız olarak verilir. Mağdurun bu süre zarfında rızası alınarak sığınma evinde veya destek merkezinde kalması ve destek programına katılması esastır.

(2) Mağdura asgari düzeyde ve imkânlar çerçevesinde sağlanacak mağdur destek programı; barınma, sağlık, psiko-sosyal destek, tercüman desteği, eğitim gibi pek çok konudaki desteği içerir.

(3) Mağdura, destek programı süresince veya serbest ikamet sırasında yükümlülükler getirilebilir.

(4) İnsan ticareti mağduru ikamet izni verilmesinde; geçerli pasaport, vize, geçim koşulu, adres kaydı, sağlık sigortası, sınır dışı etme kararı veya giriş yasağı bulunmaması gibi diğer ikamet izinlerinin verilmesinde ihtiyaç duyulan şartlar aranmaz.

(5) İnsan ticareti mağduru ikamet izni, mağdurun güvenliği, sağlığı veya özel durumu nedeniyle en fazla altışar aylık sürelerle, toplamda üç yılı geçmeyecek şekilde uzatılabilir.

İnsan ticareti mağduru destek programının sona ermesi ve ikamet izninin iptali

MADDE 46 – (1) Aşağıdaki durumlarda mağdur destek programı sonlandırılır ve insan ticareti mağduru ikamet izni iptal edilir:

- a) Yabancıların kendi girişimiyle, suçun failleriyle yeniden bağ kurduğunun belirlenmesi.
- b) Getirilen yükümlülükler uyulmaması.
- c) Yabancıların mağdur olmadığının anlaşılması.

(2) Mağdurun birinci fıkranın (a) ve (b) bentlerindeki fiilleri zorlama, korkutma, şiddet, tehdit gibi nedenlere bağlı olarak iradesinin dışında yaptığının tespiti halinde ikamet izni iptal edilmez.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM**Vatansız Kişiler****Başvuru**

MADDE 47 – (1) Türkiye’ye vatansız olarak gelen ya da Türkiye’de iken vatandaşlığını kaybeden kişiler, durumlarının tespiti amacıyla valiliğe başvuruda bulunurlar.

(2) Başvurular bizzat yapılır. Ergin olmayan çocukların başvuruları anne veya baba tarafından, bunların bulunmaması durumunda atanmış vasi ya da kayyım tarafından yapılabilir.

(3) Ülke içinde veya sınır kapılarında kolluk birimlerine veya diğer kamu kurum veya kuruluşlarına yapılan müracaatlar derhal valiliğe bildirilir.

(4) Başvuru sahibine, vatansız kişi olduğuyula ilgili iddiasına temel oluşturacak belgeleri sunması için makul bir süre tanınır. Kimliğiyle ilgili hiçbir belge ibraz edemeyenlerin beyanları esas alınabilir.

(5) Başvurusu kabul edilenler için haklarında verilecek karara kadar geçerli olmak üzere hiçbir harca tabi olmayan müracaat belgesi düzenlenir. Bu belgeye istinaden kullanılan yasal kalma izni, toplam ikamet izni süresinin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

(6) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesini veya vatansız pasaportunu taşıyan kişilerin başvuruları işleme alınmaz.

(7) Başka bir ülkenin vatansız kişi kimlik belgesine sahip iken Türkiye'den ikamet izni başvurusunda bulunanların talepleri genel hükümler çerçevesinde sonuçlandırılır ve her koşulda pasaport ya da pasaport yerine geçerli belge taşımaları zorunludur.

Vatansız kişi başvurularında mülakat

MADDE 48 – (1) Başvuru ve kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra zorunlu nedenler hariç en geç on beş gün içinde mülakat yapılır. Mülakat sonucunda hazırlanan rapor valilik görüşüyle birlikte karar verilmek üzere Genel Müdürlüğe gönderilir.

(2) Mülakatta aşağıdaki hususların açıklığa kavuşturulmasına dikkat edilir:

- Ülkeye ne zaman ve hangi yollarla girişi yapıldığı.
- Ülkede yakınlarının olup olmadığı, varsa nerede yaşadıkları.
- Geçimini ne şekilde sağladığı.
- Vatansız kalmasına ilişkin süreç.
- Önceden sahip olduğu ülke vatandaşlığının tespiti ve buna ilişkin belgelerin ortaya çıkarılması.
- Başka bir ülkeden vatansız kişi statüsü için talepte bulunup bulunmadığının tespit edilmesi, talebi olmuş ve reddedilmişse bunun gerekçeleri ve buna ilişkin bilgi ve belgelerin araştırılması.
- Kayıp olmuş olduğu ülke vatandaşlığını tekrar kazanabilme imkânının olup olmadığı.

Vatansızlığın tespiti

MADDE 49 – (1) Genel Müdürlük, gerektiğinde ilgili kurum ve kuruluşların da görüşlerini alarak en geç doksan gün içinde kişinin vatansız olup olmadığına ilişkin tespit işlemini tamamlar.

(2) Vatansızlığın tespitinde izlenecek esaslar şunlardır:

- Kişiden, herhangi bir ülkeyle vatandaşlık bağı olmadığını gösteren bilgi ve belgeler istenir.
- Bilgi ve belgelerin bizzat getirilemediği durumlarda, ilgili ülkenin vatandaşlık mevzuatında yer alan hükümler kanıt kabul edilebilir.
- Genel Müdürlük, gerektiğinde kişinin önceden vatandaşlığını taşıdığı ülkeden bilgi ve belge talebinde bulunabilir.

(3) Araştırma sırasında saklı nüfus oldukları yönünde şüphe bulunan yabancılar için öncelikle il/ilçe nüfus ve vatandaşlık müdürlükleri ile temasa geçilerek saklı nüfus olup olmadıklarına ilişkin inceleme yapılır.

Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin verilmesi, sağladığı haklar, güvenceler ve iptali

MADDE 50 – (1) Valiliklerce, vatansız olduğu tespit edilenlere hiçbir harca tabi olmayan Vatansız Kişi Kimlik Belgesi verilir. Vatansızlık hali devam ettiği sürece bu belge her iki yılda bir yenilenir.

(2) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(3) Vatansız Kişi Kimlik Belgesinin sağladığı haklar aşağıdaki gibidir:

- Şartlarını sağladığı ikamet izinlerinden birini almak üzere başvuruda bulunabilirler.
- Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturmadıkları sürece sınır dışı edilmezler.
- Karşılıklılık şartından muaf tutulurlar.
- Çalışma izniyle ilgili iş ve işlemlerde Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanun hükümlerine tabidirler.
- Pasaport Kanununun 18 inci maddesi hükümleri çerçevesinde yabancılara mahsus pasaport alabilirler.

(4) Vatansız Kişi Kimlik Belgesi, kişinin vatandaşlık kazanması veya müracaatında gerçek dışı bilgi ve belge sunduğunun anlaşılması ya da kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından ciddi tehdit oluşturduğu gerekçesiyle hakkında sınır dışı etme kararı alındığında iptal edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Sınır Dışı Etme

Sınır dışı etme

MADDE 51 – (1) Yabancılar, sınır dışı etme kararıyla, menşe ülkesine, transit gideceği ülkeye, Türkiye'ye gelmek üzere transit geçtiği ülkeye ya da üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilebilir.

(2) Yabancıların sınır dışı edileceği ülkenin tespitinde; vatandaşlık durumu, gönderilmesi planlanan ülkeye kabul edilip edilmeyeceği ve varsa gidebileceği üçüncü bir ülkeye ilişkin talebi göz önünde bulundurulur.

Sınır dışı etme kararı

MADDE 52 – (1) Kanunun 55 inci maddesinde belirtilen yabancıların yanı sıra aşağıdaki yabancılar hakkında da sınır dışı etme kararı alınmaz:

- Vizesi veya ikamet izinleri iptal edilenlerden on gün içinde çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.
- Vize veya vize muafiyeti süresini on günden fazla aşanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.

c) Vize olarak veya vize muafiyetiyle gelen ve ikamet izni talepleri reddedilenlerden vize süresi veya vize muafiyeti sürelerini kullananlar.

ç) İkamet izni bulunup da süresinin sona ermesinden itibaren kabul edilebilir gerekçesi olmadan ikamet izni süresini on günden fazla ihlal edenlerden çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.

d) İkamet izni uzatma başvuruları reddedilenlerden, on gün içinde Türkiye'den çıkış yapmayanlardan çıkış yapmak üzere kendiliğinden sınır kapılarına gelenler.

e) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini ve gönüllü olarak ülkesine dönmek istediğini yazılı olarak beyan edenler.

f) Uluslararası koruma başvurusunu geri çeken ya da geri çekmiş sayılan yabancılardan dava hakkından feragat ettiğini yazılı olarak beyan eden ve Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunanlar.

g) Mahkemece kesin karar verilene kadar, Uluslararası koruma başvuru sahiplerinden kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yargı yoluna başvuranlar.

(2) Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında sınır dışı etme kararı alınacaklarla ilgili olarak aşağıdaki hususlar da göz önünde bulundurulur:

a) Kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde, kamu kurum ve kuruluşlarından görüş alınabilir.

b) Kamu sağlığı yönünden tehdit teşkil eden yabancıların belirlenmesinde sağlık raporu dikkate alınır.

(3) Çalışma izni iptal edilen yabancıların durumları Kanunun 54 üncü maddesi kapsamında değerlendirilmek üzere ilgili kurum tarafından Genel Müdürlüğe bildirilir.

(4) Çalışma iznini amacına uygun kullanmadığı tespit edilenler hakkında Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendi hükmü uygulanır.

(5) Sınır dışı etme kararına ilişkin yapılan değerlendirme sonucunda, sınır dışı etme kararı alınması gerekmiyorsa, valilik tarafından sınır dışı etme kararı alınmasına yer olmadığına dair karar alınır ve yabancıya tebliğ edilir.

Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı alınmasında süre, bu süre içinde yabancıların muhafazası

MADDE 53 – (1) Sınır dışı etme, Türkiye'yi terke davet ve idari gözetim kararı en geç kırk sekiz saat içinde alınır.

(2) Kolluk tarafından yakalanan yabancılarda;

a) Kırk sekiz saatlik süre, geri gönderme merkezi bulunan illerde yabancıların geri gönderme merkezine teslim edildiği andan itibaren başlar.

b) Yabancıların yakalandığı ilde geri gönderme merkezi yoksa veya geri gönderme merkezi doluyorsa kırk sekiz saatlik süre kolluğun yabancı ile ilgili derlediği belgeleri tutanakla il müdürlüğüne ilettiği andan itibaren başlar.

c) Kolluk, yabancıya ait bilgi ve belgeleri en kısa sürede il müdürlüğüne iletir. Yabancıların kimliğine ilişkin bilgi ve belgelere ulaşılamadığı durumlarda, yabancıların beyanı esas alınabilir.

(3) İl müdürlüğü tarafından tespit edilen yabancılarda;

a) Kırk sekiz saatlik süre, yabancıların il müdürlüğünde hazır bulunmasından itibaren başlar.

b) Yabancıların muhafazası için kolluk kuvvetlerinden görevli talep edilir ve yabancıların sınır dışı işlemleri yapılabildiği kadar veya geri gönderme merkezine sevk edilene kadar genel kolluk tarafından muhafazası sağlanır.

(4) İkinci ve üçüncü fıkrada kolluk tarafından muhafaza edilen yabancıların iye ve diğer ihtiyaçlarına ilişkin masraflar il müdürlüğü tarafından karşılanır.

(5) Sınır dışı edilmesi gerektiği, yokluğunda tespit edilen yabancılar hakkında da sınır dışı kararı alınabilir.

Sınır dışı etme kararının alınması

MADDE 54 – (1) Sınır dışı etme kararı, her yabancı için ayrı ayrı alınır.

(2) Karara esas olacak değerlendirme, il müdürlüğünce yapılır. Değerlendirmenin yapılacağı yere ilişkin koordinasyon, il müdürlüğünce sağlanır. Buna göre;

a) İl Müdürlüğü bünyesinde,

b) Geri gönderme merkezlerinde,

c) İl Müdürlüğü tarafından uygun bulunan başka bir yerde, değerlendirme yapılabilir.

(3) Yabancıların yakalandığı ilde geri gönderme merkezi varsa, il müdürlüğünün geri gönderme merkezinin kapasite durumu hakkındaki bildirimini aldıktan sonra yabancı kolluk tarafından geri gönderme merkezine götürülür. Sınır dışı ve buna ilişkin diğer kararlar geri gönderme merkezinde alınır.

(4) Valilikçe gerekli hallerde, sorumluluk bölgesine göre ilave emniyet tedbirleri alınabilir. Sahil Güvenlik Komutanlığı, Kara Kuvvetleri Komutanlığı ve Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğünün görev alanı içerisinde yakalanan yabancıların, değerlendirilmenin yapılacağı yere götürülmesi ise mülki idare amirince belirlenen kolluk kuvvetleri tarafından yerine getirilir.

(5) Yabancı hakkında, Kanunun 54 üncü maddesinde sayılan hallerden birinin gerçekleşmesi halinde her olay için yalnızca bir sınır dışı etme kararı alınır. Sınır dışı etme kararı alınan yabancıların başka bir ile gönderilmesi halinde gönderildiği il tarafından aynı sebepten ayrıca sınır dışı etme kararı alınmaz. İlk sınır dışı etme kararı esas alınarak sınır dışı etme işlemlerine devam edilir.

(6) Düzensiz göçmenlerin durumları yetkili makamlarca tespit edilmeden önce üçüncü bir ülkeye gitmek ya da menşe ülkesine geri dönmek isteğiyle il müdürlüklerine kendiliğinden başvuranlar hakkında sınır dışı etme kararı alınır. Genel güvenlik yönünden tehdit oluşturmayacağına kanaat getirilenler Kanunun 57 nci maddesinin dördüncü fıkrasına göre uygun bir adrese yerleştirilir ve sınır dışı etme işlemleri buradan takip edilir.

Genel kolluk personelinin görevlendirilmesi

MADDE 55 – (1) Genel kolluğun, sınır dışı edilecek kişilerden olduğunu değerlendirdiği veya tespit ettiği yabancıları il müdürlüğüne bildirmesinden sonra, il müdürlüğü sorumluluk alanına göre kollukla temasa geçerek sınır dışı etme ve sevk işlemleri için personel görevlendirilmesini talep eder. İl müdürlüğü, yakalamayı yapan genel kolluk veya sorumluluk bölgesi gözetilerek diğer genel kolluk birimlerinden de görevlendirme talep edebilir.

(2) Yabancıların sınır dışı etme işlemlerinin gerçekleştirilmesinde ortaya çıkabilecek risklerin en aza indirilmesi amacıyla, il müdürlüklerinin sevk veya sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk görevlilerine ilişkin talepleri ilgili kolluk birimlerince öncelikli değerlendirilir ve karşılanır.

(3) Sınır dışı edilecek yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına ya da buldukları geri gönderme merkezinden başka bir geri gönderme merkezine sevkleri vb. işlemler sırasında valilik tarafından ihtiyaç duyulan sayıda genel kolluk personeli görevlendirilir. Valilikler, gerekli hallerde sorumluluk sahası gözetmeksizin de genel kolluk personeli görevlendirebilir. Yabancıların konsolosluk, hastane, mahkeme gibi yerlere götürülmeleri kolluk refakatinde sağlanır.

(4) Görevlendirilen genel kolluk personeli, yabancıların sevkinde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engellemek amacıyla her türlü tedbiri alır.

(5) Geri gönderme merkezlerinde bulunan veya hakkında sınır dışı etme ve idari gözetim kararı bulunan ancak geri gönderme merkezine alınmadan, doğrudan tedavi amacıyla sağlık birimlerine götürülen yabancılarla ilgili olarak;

a) Tedavisine sağlık birimlerinde yatarak devam edilmesi sağlık raporuyla belgelenenlerin idari gözetimlerinin sonlandırılmasına ilişkin değerlendirme, genel güvenlikle ilgili risk oluşturabilecek durumlar hariç olmak üzere valiliklerce yapılır.

b) İdari gözetimin devamına karar verilmesi halinde yabancıların durumu il müdürlüğüne genel kolluk birimine bildirilir. Genel kolluk birimleri, güvenlik dahil yabancıların kaçma ve kaybolma risk değerlendirmesini yapar, buna göre alınacak tedbirlerin mahiyetini belirler ve uygular.

(6) Kara Kuvvetleri Komutanlığı veya Sahil Güvenlik Komutanlığı birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancılarla ilişkin bu maddede belirtilen iş ve işlemler, en yakın genel kolluk birimleri tarafından gerçekleştirilir.

(7) Gümrük muhafaza birimleri tarafından yakalanan sınır dışı kapsamındaki yabancıların bu maddede düzenlenen iş ve işlemleri sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili genel kolluk birimlerince yerine getirilir.

(8) Uzmanlaşmanın sağlanabilmesi için kendi birimlerindeki görevleri uhdesinde kalmak kaydıyla sınır dışı edilecek yabancıların sevk işlemlerinde görev alacak genel kolluk personel listesi, il müdürlüklerinde geçici olarak görevlendirilen kolluk personeli dışında, genel kolluğun il birimleri tarafından valilik onayıyla her yıl Ocak ayı içinde belirlenir ve il müdürlüklerine gönderilir.

(9) Sınır dışı etme işlemleri için yurtiçinde görevlendirilecek kolluk personelinin yurtiçi görevlendirme onayı il müdürlüğüne, yurtdışına gitmek üzere görevlendirilecek kolluk personelinin yurtdışı görevlendirme onayı ise kolluk birimi tarafından alınır.

(10) Sınır dışı etme işlemlerine refakat edecek kolluk personelinin yurtiçi ve yurtdışı geçici görev yollukları il müdürlüğüne karşılanır.

(11) Valilikler, kamu düzeni veya güvenliği kapsamında, sınır dışı etme işlemlerinde görevlendirilecek genel kolluğun tayin ve tespitine ilişkin her türlü tedbiri alır. Genel kolluğun tespitiyle ilgili çıkacak uyumsuzluklar, valilikler tarafından karara bağlanır. Valiliklerce gerekli görülmesi halinde, sorumluluk bölgesine bakılmaksızın kolluk birimleri görevlendirilebilir.

Sınır dışı etme kararının alınması ve tebliği

MADDE 56 – (1) Sınır dışı etme kararı, yabancıların yakalandığı, işlem gördüğü veya tespit edildiği ildeki valilik tarafından resen veya Genel Müdürlüğün istemi üzerine alınır.

(2) Sınır dışı etme kararında, yabancıların doğrudan sınır dışı edileceği, Türkiye'yi terke davet edildiği veya idari gözetime tabi tutulduğu hususlarından biri yer alır.

(3) Sınır dışı etme kararı ilgiliye tebliğ edilir. Tebligatta, sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurulması halinde, sınır dışı etme kararını alan makama bilgi verilmesi gerektiği de belirtilir.

Sınır dışı etme kararının uygulanmaması veya iptali

MADDE 57 – (1) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olduğu anlaşılan yabancı hakkında öncelikle üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi ihtimali değerlendirilir. Yabancıların üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilmesi mümkün olmadığında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancıların ülkesine veya gidebileceği üçüncü bir ülkeye sınır dışı edilme olanakları araştırılmaya devam edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.

(2) Sınır dışı etme kararı alındıktan sonra, Kanunun 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (c) bentleri kapsamında olduğu anlaşılan yabancıların hakkında sınır dışı etme kararı uygulanmaz ve yabancıya insani ikamet izni verilir. İnsani ikamet izni süresince yabancıların sağlık durumu takip edilir. Sınır dışı etme engelinin ortadan kalkması halinde insani ikamet izni iptal edilir ve yeni bir karar alınmaksızın sınır dışı etme işlemi tamamlanır.

(3) Adli makamlarca sınır dışı etme kararının iptaline dair karar verilen yabancıların sınır dışı etme ve varsa idari gözetim kararları sonlandırılır. Ülkemizde yasal kalışları ile ilgili gerekli çalışmalar yapılır.

(4) Birinci ve ikinci fıkrada kapsamındaki değerlendirmeler, herkes için ayrı yapılır. Bu kişilerden, belli bir adreste ikamet etmeleri, istenilen şekil ve sürelerde bildirimde bulunmaları istenebilir.

Türkiye'yi terke davet

MADDE 58 – (1) Kanununun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri dışındaki yabancılar, Kanununun 56 ncı maddesindeki şartları taşımaları kaydıyla Türkiye’yi terke davet edilebilir.

(2) Sınır dışı etme kararında belirtilmek kaydıyla on beş günden az olmamak üzere otuz güne kadar süre tanınarak Türkiye’yi terke davet edilen ve çıkış izin belgesi düzenlenenlerden, tanınan sürede kabul edilebilir mazereti olmaksızın çıkış yapmayanlar hakkında valilik tarafından idari gözetim kararı alınır.

(3) Terke davet edilen yabancılar, tanınan sürede ikamet izni veya çalışma iznine başvuru yapamazlar.

(4) Valilik ya da sulh ceza hâkimi tarafından idari gözetimin sonlandırılması kararı verildiğinde yabancıların idari gözetimi derhal sonlandırılır ve hakkında yurtdışına çıkışını engelleyen bir mahkeme kararının bulunmaması kaydıyla Türkiye’yi terke davet edilir. Bu şekilde idari gözetimin sonlandırılması kararı verilen yabancıların, kamu güvenliği açısından risk oluşturduğu anlaşıldığında konuları yönünden gerekli çalışmaların yapılabilmesini teminen ilgili güvenlik ve istihbarat birimlerine il müdürlüğünce bilgi verilir ve idari yükümlülükler getirilerek yabancıların idari gözetimi sonlandırılır.

(5) Hakkında sınır dışı etme kararı alınarak Türkiye’yi terke davet edilen yabancılar hakkında işlemi yapan il müdürlüğünce gerekli veri girişi yapılır.

(6) Türkiye’yi terke davet edilen yabancılar çıkış yapmak üzere sınır kapılarına geldiklerinde, kendilerine tanınan terke davet süresine bakılmaksızın çıkışları sağlanır.

(7) Terke davet süresi içinde sınır kapısına gelenlerden varsa vize veya ikamet ihlalden kaynaklanan para cezalarını ödeyenler için giriş yasağı uygulanmaz.

(8) Terke davet süresini geçirmiş olarak sınır kapısına gelenlerden vize veya ikamet ihlal süresine göre giriş yasağı uygulanır.

(9) Terke davet edildiği süre içerisinde çıkış yapmadığı tespit edilenlerin sınır dışı etme işlemleri geri gönderme merkezinden gerçekleştirilir.

(10) Sınır kapılarında giriş işlemleri sırasında yabancıların terke davet edildiği ile ilgili kaydına rastlanması halinde bu kayıt sınır kapısı tarafından resen kaldırılır. Bunun dışında farklı nedenlerle konulmuş giriş yasağı kayıtları varsa o kayda özgü düzenlemeler çerçevesinde hareket edilir.

(11) Terke davet uygulamasının yukarıda sayılan tüm şartlarını taşıması kaydıyla herhangi bir şekilde yakalandığı anda pasaportunun bulunmadığı anlaşılan yabancılar da terke davet uygulamasından yararlandırılır.

Sınır dışı etmek üzere idari gözetim

MADDE 59 – (1) Sınır dışı etmek üzere idari gözetim kararı alınmasında; kamu düzeni veya kamu güvenliği açısından tehdit oluşturan yabancılar belirlenirken güvenlik birimlerinden, kamu sağlığı yönünden tehdit oluşturan yabancıların belirlenmesinde ise Sağlık Bakanlığının ilgili birimlerinden görüş alınabilir.

(2) İkamet izni uygun görülmemeyen, ikamet izinleri iptal edilen yabancıardan; sahte ya da asılsız belge kullandıkları veya kamu düzeni, kamu güvenliği veya kamu sağlığı açısından tehdit oluşturdukları anlaşılanlar idari gözetim altına alınır.

(3) İdari gözetim altındaki yabancıların sınır dışı etme kararına karşı idareye verdiği dava dilekçesi yetkili idare mahkemesine, idari gözetim kararlarına karşı verdiği itiraz dilekçesi ise yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır.

(4) İdari gözetim altındaki yabancıların sadece sınır dışı etme kararına karşı idare mahkemesine başvurması, idari gözetimi durdurmaz. İdare sınır dışı etme kararına karşı yargı yoluna gidildiği bilgisini edindiği andan itibaren sınır dışı etme işlemini durdurur.

(5) Yabancı hakkında alınan sınır dışı etme kararı, idari gözetim kararı, idari gözetim süresinin uzatılması kararı ve her ay düzenli olarak yapılan değerlendirmelerin sonuçları ile yapılan işlemlerin gerekçeleri ve tebliğat formları istenilen sürede sulh ceza hâkimine gönderilir. İdari gözetim kararına karşı sulh ceza hâkimine başvuru yapılmış olması tek başına sınır dışı etme işlemini durdurmaz.

(6) Yabancıların yokluğunda dosya üzerinden yapılan değerlendirmeyle alınan sınır dışı etme kararına istinaden alınacak idari gözetim kararının süresi yabancı yakalandığı an başlar.

(7) Kanununun 57 nci maddesinde idari gözetim için öngörülen sürelerde sınır dışı etme işlemleri gerçekleştirilemeyen yabancıların idari gözetimleri belli idari yükümlülükler getirilerek derhal sonlandırılır.

Adli işleme konu yabancılar

MADDE 60 – (1) Suça karışması nedeniyle haklarında adli işlem başlatılan yabancıardan;

a) Savcılıkça evrak üzerinden işlem yapılarak,

b) Savcılıkça ifadesi alınarak,

c) Kovuşturmaya yer olmadığına dair kararlar,

ç) Mahkemece tutuksuz yargılanmak üzere,

serbest bırakılan yabancıların il müdürlüklerine teslim edilmeden, ülkemizde kalışlarıyla ilgili gerekli inceleme kolluk birimi tarafından yapılır.

(2) Ülkemizde yasal kalış hakkı bulunanların bu süreleri kullanılmak üzere kolluk tarafından tebliğatla serbest bırakılarak, il müdürlüğüne bilgi verilir.

(3) Yasal kalış hakkı bulunmayanlar Kanun hükümleri doğrultusunda gerekli değerlendirilme yapılmak üzere il müdürlüklerine bildirilir.

(4) Hakkında adli kontrol, yurt dışına çıkış yasağı kararı verilerek adli makamlarca serbest bırakılan yabancıların adli kontrol hükümleri çerçevesinde ülkemizdeki takip ve kontrolleri, sorumluluk sahası göz önünde bulundurularak ilgili kolluk birimlerince yerine getirilir.

(5) Bahse konu yabancıların yurt dışına çıkış yasağı kararlarının kaldırılması halinde Kanun hükümleri çerçevesinde gerekli işlemler il müdürlüğünce yerine getirilir.

(6) Adli kontrol kararı yurtdışına çıkış yasağı öngörmediği sürece yabancıların çıkışını engelleyen bir karar olmamakla birlikte bu yabancıların sınır dışı işlemlerine başlanılmadan önce adli kontrol kararı veren makama bilgi verilir.

İdari gözetim kararının gözden geçirilmesi

MADDE 61 – (1) İdari gözetim, devamında zaruret olup olmadığı hususunun belirlenmesi amacıyla her ay gözden geçirilir.

(2) Aşağıdaki hallerde idari gözetimin devamında zaruret görülmeyebilir:

a) Sınır dışı etme kararının, yabancıların idari gözetime alınmasından itibaren altı ay içinde yerine getirilemeyeceğinin öngörülmesi.

b) İdari gözetim altında bulunan yabancıların, sınır dışı etme kararı alınmayacaklar kapsamına girdiğiyle ilgili ciddi emarelerin ortaya çıkması.

c) Yabancı hakkında idari gözetim kararı alınmasına esas teşkil eden kaçma ve kaybolma riskinin ortadan kalkması.

ç) Yabancıların gönüllü geri dönüş desteğine başvurması.

(3) İkinci fıkradaki işlemlerin yerine getirilmesinde Kanunun 54 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) ve (d) bentleri hükümleri saklıdır.

Sınır dışı etme kararının uygulanması

MADDE 62 – (1) Sınır dışı etme kararının yerine getirilmesi, il müdürlüğü veya geri gönderme merkezi müdürlüğü koordinasyonunda kolluk birimleri tarafından yapılır.

(2) Sınır dışı etme veya idari gözetim kararlarının alınması, yabancıların geri gönderme merkezlerine veya sınır kapılarına götürülmeleri ve sınır dışı etme işleminin yerine getirilmesinde valilikçe görevlendirme yapılır.

(3) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesinde aşağıdaki usuller uygulanır:

a) Yabancıların sınır kapılarına götürülmesiyle ilgili her türlü masraf il müdürlükleri tarafından karşılanır.

b) Sevk sırasındaki risk değerlendirmesi ilgili kolluk birimi tarafından yapıldıktan sonra, sevkte görev alacak kolluk personelinin sayısı belirlenir. Bu amaçla geri gönderme merkezi veya il müdürlükleri, sevk işlemine konu olan yabancıların hakkında ilgili kolluk birimini önceden bilgilendirir.

c) Sınır dışı edileceklerin sevkinde, il müdürlüğü tarafından ihtiyaç duyulması halinde il müdürlüğü personeli de görevlendirilebilir.

ç) Sevk işlemi için görevlendirilen kolluk görevlileri, sınır kapılarına yapılacak sevklerde güvenlik önlemlerinin yanı sıra, yabancıların kaçma ve kaybolmalarını engelleme amacıyla her türlü tedbiri alır.

(4) Yalnız başına seyahat etmelerinde risk görülenlere seyahatleri süresince refakat edilir. Bu çerçevede yabancıların gönderileceği ülkeye kadar refakat etmek üzere, valilik tarafından kolluk personeli görevlendirilebilir.

Sınır dışı edileceklerin gönüllü geri dönüş talepleri

MADDE 63 – (1) Hakkında idari gözetim kararı alınan yabancılarından ülkelere veya üçüncü bir ülkeye gönüllü geri dönüş talebi olanlar, seyahatlerine engel bir durumları yoksa geri gönderme merkezlerine sevk edilmeden ve Kanunun 53 üncü maddesindeki süreye bağlı kalınmadan doğrudan ülkelere veya istedikleri üçüncü ülkeye gönderilebilirler.

(2) Geri gönderme merkezinde iken gönüllü geri dönüş talebinde bulunan yabancılar il müdürlüğünün koordinasyonunda genel kolluk tarafından sınır kapısına götürülür. Bunlar hakkındaki sınır dışı ve idari gözetim kararları, sınır kapısına intikal edildiğinde sonlandırılır ve çıkış işlemleri “gönüllülük temelinde dönüş” veya “gönüllü terk” olarak kayıtlara geçirilir.

Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilen yabancıların sınır dışı işlemleri

MADDE 64 – (1) Geri kabul anlaşmaları uyarınca Türkiye’ye kabul edilecek yabancıların sınır dışı işlemlerine ilişkin usul ve esaslar Bakanlıkça ayrıca belirlenir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Uluslararası Koruma

BİRİNCİ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Başvurusu

Genel ilkeler

MADDE 65 – (1) Her yabancı veya vatansız kişi kendi adına uluslararası koruma başvurusu yapabilir. Uluslararası koruma başvuruları, 68 inci madde saklı kalmak kaydıyla şahsın yasal temsilcisi veya avukatı aracılığıyla yapılamaz.

(2) Uluslararası koruma başvuruları, valiliklere bizzat yapılır. Ancak refakatsiz çocuklar ile diğer başvuru sahiplerinin başvurularını bizzat yapamadığı durumlarda, başvuruları ilgili birimler tarafından buldukları yerlerde de alınabilir.

(3) Başvuru sırasında, başvuru sahibinden kendisini ifade edebileceği bir dilde uluslararası koruma başvurusuna ilişkin beyanı alınır. Bu beyan, ülkeye geliş nedenleri ve özel ihtiyaç durumu gibi hususları da içerir. Beyanın Türkçe tercümesinin yabancı tarafından sunulmadığı durumlarda idare, sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından da yararlanabilir.

(4) Makul bir süre içinde valiliklere kendiliğinden uluslararası koruma başvurusunda bulunanlar hakkında; yasa dışı giriş veya kalışlarının nedenlerini açıklamak kaydıyla, Türkiye’ye yasal giriş şartlarını ihlal etmek veya Türkiye’de yasal olarak bulunmaktan dolayı cezai işlem uygulanmaz. Ancak valilikler tarafından yapılan değerlendirmede yasa dışı giriş veya kalışlarını geçerli nedenlere dayandıramayanlara cezai işlem uygulanır.

(5) Makul sürede başvuru yapıp yapılmadığı ile yasa dışı giriş veya kalışla ilgili beyan edilen nedenler, her başvuru sahibi için bulunduğu koşullar ve Türkiye'ye geliş nedenleri dikkate alınarak ayrı ayrı değerlendirilir.

(6) Başvuru sahibi hakkındaki bilgi ve belgelerin, gizliliğe riayet edilerek ilgilinin kişisel dosyasında muhafaza edilmek üzere kopyaları alınır ve asılları başvuru sahibine teslim edilir.

(7) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenler, haklarında verilecek son karara kadar Türkiye'de kalışlarına izin verilir.

(8) Uluslararası koruma başvuru ve statü sahipleri hakkında karar verilirken kişinin uluslararası korumaya ilişkin beyan ettiği hususların yanı sıra, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve diğer kaynaklardan edinilen bilgiler de dikkate alınır.

(9) Kamu sağlığını tehlikeye düşürebileceği değerlendirilen başvuru sahipleri hakkında valilikler tarafından gerekli tedbirler alınır.

(10) Uluslararası koruma kapsamında işlem görenlerin başvuru öncesi ve sonrasında haklarında yapılan adli ve idari işlemlere ilişkin tüm bilgi ve belgeler ilgili kurumlardan talep edilir.

Başvurunun alınması ve mülakatın bildirimine ilişkin ortak hususlar

MADDE 66 – (1) Başvuru sırasında, uluslararası koruma başvurusuna ilişkin bilgiler il müdürlüğü tarafından alınır.

(2) Başvuruda Türkiye'deki hak ve yükümlülükler ile belirlenebiliyorsa mülakat zamanı ve yeri tebliğ edilir. Belirlenememesi halinde mülakat zamanı ve yeri başvuru sahibine daha sonra da bildirilebilir.

(3) Uydu iller dışında yapılan başvurularda, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından verilecek karara kadar, başvuru sahibinin ikametinin uygun görüleceği il konusunda ilgilinin müracaat ilinde belirli bir adreste bulunmasına izin verilir.

Diğer makamlara yapılan başvurular

MADDE 67 – (1) Uluslararası koruma başvuruları sınır kapısı ya da ülke içinde kolluk birimleri ile diğer kamu kurum ve kuruluşlarına yapılmak istendiğinde bu birimler konuyu derhal il müdürlüğüne bildirir.

(2) Hürriyeti kısıtlanan kişilerin yapacağı uluslararası koruma başvuruları, derhal il müdürlüğüne bildirilir. Başvuruların alınması ve değerlendirilmesi, diğer adli ve idari işlemlerin ya da tedbir ve yaptırımların uygulanmasını engellemez.

(3) Uluslararası koruma işlemlerinin mahiyeti ve bu tür başvurular karşısında yerine getirilecek görevler hakkında Genel Müdürlük veya il müdürlükleri, başta kolluk birimleri olmak üzere ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının bilgilendirilmesi amaçlı çalışmalar yapar.

Aile üyeleri adına yapılan başvurular

MADDE 68 – (1) Başvuru sahibi, aynı gerekçeye dayanan ve kendisiyle birlikte gelen aile üyeleri adına da başvuru yapabilir. Bu durumda, ergin olmayan aile üyelerinden ayrıca muvafakat aranmaz.

(2) Ergin aile üyeleri, kendi adlarına başvuru yapılmasına muvafakat vermeden önce;

- Başvuru sahibinin hakları,
- Uluslararası koruma başvuru usulleri,
- Başvurusunun bireysel olarak da değerlendirilebileceği,
- Her halükarda başvuru sahibi olarak işlem göreceği,
- İdare tarafından uygun görülen diğer konular,

hakkında bilgilendirilir.

(3) Muvafakat yoluyla ya da ergin olmadıkları için muvafakat gerekmeksizin adlarına başvuru yapılan aile üyeleri de başvuru sahibi olarak kabul edilir. Bu kişilerin başvuruları, adlarına başvuru yapan kişiyle birlikte değerlendirilir. Başvurudan sonra ergin olan aile üyelerinin ayrı değerlendirmeye ilişkin yazılı talepleri olmadığı sürece başvuruları, refakatinde olduğu aile üyeleri ile birlikte değerlendirilir.

(4) Başvuru esnasında, aile üyelerinden herhangi birinin bağımsız değerlendirmeye ihtiyacı olduğuna idarece kanaat getirilirse başvurusu ayrı olarak alınır.

Kimlik tespiti

MADDE 69 – (1) Başvuru sahibi kimlik bilgilerini doğru olarak bildirmek ve varsa kimliğini ispatlayacak belge ve seyahat dokümanlarını sunmakla yükümlüdür. Sunulan belgelerin sahte olabileceğinden şüphe duyulması halinde, bu belgelerin ilgili birimler tarafından incelenmesi sağlanır.

(2) Başvuru sahibinin kişisel verileri, il müdürlüğü tarafından alınır, kurumsal yazılım sistemine kaydedilir ve ilgili veri tabanlarında yer alan bilgilerle karşılaştırılır. Kişisel verilerinin alınmasına izin vermeyen başvuru sahiplerinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilir.

(3) Başvuru sahibinin kimlik bilgilerine ilişkin belge sunamaması hâlinde, kimlik tespitinde kişisel verilerinin karşılaştırılmasından ve yapılan araştırmalardan elde edilen bilgiler kullanılır. Kimlik tespit araştırmaları sırasında dil analizi gibi yöntemlerden de faydalanılabilir. Araştırmalar sonucunda, kimliği tespit edilemeyen başvuru sahibinin beyanı esas alınır.

(4) Kimlik tespiti amacıyla, başvuru sahibinin üzerinde ve eşyalarında mevzuata uygun olarak kontroller yapılabilir.

Kayıt sırasında dikkat edilecek hususlar

MADDE 70 – (1) Kayıt işlemlerinde gizlilik esastır. Bu amaçla gerekli tedbirler alınır.

(2) Kayıt, yeterli donanımına sahip ve kayıt işlemlerinin kesintiye uğramadan tamamlanmasını sağlayacak ayrı bir yerde yapılır. Kayıt yerine, kayıt sırasında bulunması zorunlu olanlar dışında kimse alınmaz.

(3) Kayıt personeli, başvuru sahibinin bilgi vermesine engelleyecek her tür tutum ve davranıştan kaçınır.

(4) Uluslararası koruma başvuruları, en kısa sürede kurumsal yazılım sisteminde kayıt altına alınır.

(5) Başvuru yapan kişi özel ihtiyaç sahibi ise, özel ihtiyaçlarına ilişkin bilgiler kaydedilir.

(6) Kayıt sonunda, kurumsal yazılım sisteminin kayıt ekranındaki tüm bilgiler eksiksiz olarak başvuru sahibine okunur, verdiği bilgilerin doğruluğu ile ilave olarak ekleyeceği bir husus olup olmadığı sorulur.

(7) Kayıt sırasında doldurulan elektronik kayıt formunun bir çıktısı alınarak, katılanlar tarafından imzalanır ve bir örneği ilgiliye verilir.

Kayıt belgesi

MADDE 71 – (1) Kayıt işlemleri tamamlandıktan sonra, başvuru sahibine il müdürlüğü tarafından hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen, iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Kayıt Belgesi düzenlenir. Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

(2) Kayıt Belgesi, başvuru sahiplerinden Türkiye’ye düzenli yollarla gelenlerin vize veya vize muafiyeti sürelerinin bitimine ya da düzensiz ve doğrudan gelenlerin ise yasa dışı giriş tarihlerine bakılmaksızın uluslararası koruma başvuru tarihi itibarıyla düzenlenir.

Başvuru sahibinin ikamet ilinin belirlenmesi

MADDE 72 – (1) Başvuru sahibinin ikamet edeceği il, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından belirlenir.

(2) Kalışına izin verilen ile belirlenen süre içinde gitmeyen başvuru sahibi hakkında başvurunun geri çekilmiş sayılması kararı alınır.

Yapılması gereken ilk incelemeler

MADDE 73 – (1) Başvurunun, öncelikli olarak kabul edilemez başvuru olup olmadığı, müteakiben de hızlandırılmış değerlendirmeye tabi tutulup tutulmayacağı hususları il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.

Kabul edilemez başvuru

MADDE 74 – (1) Uluslararası koruma başvurusunun kabul edilemez başvuru olduğuna karar verilmeden önce başvuru sahibiyile mülakat yapılır.

(2) Mülakat sonunda yapılan değerlendirme üzerine başvurunun kabul edilemez olduğuna valilikler tarafından karar verilir.

(3) Kanunun 72 nci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen nedenlerin, başvurunun değerlendirilmesinin herhangi bir aşamasında ortaya çıkması halinde de kabul edilemez başvuru kararı alınır.

(4) Başvuru sahibinin kayıt, mülakat ve ilgili diğer evrakları incelenerek yapılan değerlendirme sonucunda kabul edilemez başvuru kararı Genel Müdürlük tarafından da alınabilir.

(5) Başvurunun kabul edilemez olduğuna ilişkin karar, başvuru sahibine tebliğ edilir.

İlk iltica ülkesi

MADDE 75 – (1) Aşağıdaki hallerde başvuru sahibi, ilk iltica ülkesinden gelmiş kabul edilir:

a) Başka bir ülkede daha önceden mülteci olarak tanınması ve kendisine halen bu korumadan yararlanma imkânı olduğu.

b) Mülteci olarak tanınmamakla birlikte, üçüncü ülkenin geri göndermeme ilkesini de içeren yeterli ve etkili nitelikteki korumasından halen yararlanıyor olması.

(2) Bir ülkenin, başvuru sahibi için ilk iltica ülkesi olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilmesi esastır.

(3) Başvuru sahibinin ilk iltica ülkesinden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve ilk iltica ülkesine gönderilmesi için işlemler başlatılır. İlk iltica ülkesine gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemleri devam eder.

Başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalanıp faydalanmadığının değerlendirilmesi

MADDE 76 – (1) Aşağıdaki hallerden birinin olması halinde, başvuru sahibinin üçüncü ülkede yeterli ve etkili nitelikte korumadan hâlen faydalandığı kabul edilir:

a) Başvuru sahibinin üçüncü ülkede haklı sebeplere dayanan zulüm korkusunun veya ciddi zarar görme riskinin bulunmaması.

b) Başvuru sahibinin bu ülkeden, etkili ve yeterli korumadan faydalanamayacağı başka bir ülkeye gönderilme riskinin olmaması.

c) Üçüncü ülkenin Sözleşmeye taraf olması veya aynı zamanda ülke uygulamalarının Sözleşme hükümleriyle uyumlu olması.

ç) Üçüncü ülkenin sağladığı etkili ve yeterli nitelikteki korumanın şahısla ilgili kalıcı çözüm bulunana kadar devam edecek olması.

Güvenli üçüncü ülke

MADDE 77 – (1) Bir ülkenin başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olarak nitelendirilebilmesi için aşağıdaki şartlar aranır:

a) Kanunun 74 üncü maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen şartları taşıması.

b) Kanunun 74 üncü maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen, kişi ile ülke arasında bağlantının olması.

(2) Kanunun 74 üncü maddesinde belirtilen makul bağlantının varlığının değerlendirilmesi için aşağıdaki durumlardan birinin mevcut olması şartı aranır:

a) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkede yerleşik aile üyelerinin bulunması.

b) Başvuru sahibinin daha önce çalışma, öğrenim, yerleşme gibi amaçlarla güvenli üçüncü ülkede uzun süreli bulunmuş olması.

c) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkenin dilini temel düzeyde biliyor olması gibi bu ülke ile sağlam kültürel bağlarının bulunması.

ç) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeye, sadece transit amaçlı değil, kalmak amacıyla giriş yapmış olması.

(3) Bir ülkenin, başvuru sahibi için güvenli üçüncü ülke olup olmadığı her başvuru sahibi için ayrı değerlendirilir.

(4) Başvuru sahibinin güvenli üçüncü ülkeden geldiği kabul edildiği takdirde, başvuru kabul edilemez olarak değerlendirilir ve güvenli üçüncü ülkeye gönderilmesi için işlemler başlatılır. Güvenli üçüncü ülkeye gönderilememeleri halinde, uluslararası koruma başvurularına ilişkin işlemlere devam edilir.

Uluslararası korumanın haricinde tutulma

MADDE 78 – (1) Başvuru sahibi Kanunun 64 üncü maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası korumanın haricinde tutulur.

Başvurunun geri çekilmesi veya geri çekilmiş sayılması

MADDE 79 – (1) Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrası kapsamında olanların başvuruları, valilik tarafından geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur ve kurumsal yazılım sistemine kaydedilir.

(2) Başvurusunun geri çekilmiş sayıldığına ilişkin karar yabancıya tebliğ edilir.

(3) Başvurusunu geri çektiğini yazılı olarak beyan eden başvuru sahiplerinden, gönüllü olarak geri dönüş yapmak isteyenler hakkında son karar beklenmez.

(4) Başvurusu geri çekilmiş kabul edilenlerden Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında olanlar Türkiye'yi terk etmeleri için kendilerine tanınan sürenin sonunda Türkiye'den çıkmadıklarının tespit edilmesi halinde, Kanunun 77 nci maddesinin birinci fıkrasının (b), (c), (ç), (d) ve (e) bentleri kapsamında olanlar ise başvurunun geri çekilmiş kabul edilmesine ilişkin haklarında verilen olumsuz son kararın ardından Kanunun diğer hükümlerine göre Türkiye'de kalma hakkı bulunmayanlar sınır dışı edilirler. Ancak başvurusu geri çekilmiş sayılanlardan bu karar tebliğ edilemeyenler hakkında sınır dışı kararı alınmaz.

(5) Başvurusunu geri çektikten veya başvurusunun geri çekilmiş sayılmasından sonra yeniden yapılacak uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış değerlendirmeye alınır.

(6) Genel Müdürlük uluslararası koruma başvuruları geri çekilmiş sayılanlar veya uluslararası koruma talebi reddedilenler hakkında, ülkeye giriş yasağı uygulayabilir veya bu yetkisini valiliklere devredebilir.

Hızlandırılmış değerlendirme

MADDE 80 – (1) Kanunun 79 uncu maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde, uluslararası koruma başvuruları hızlandırılmış olarak değerlendirilir.

(2) Hızlandırılmış değerlendirme, başvurunun uluslararası koruma hükümleri kapsamında ayrıntılı şekilde incelenmesine engel oluşturmaz.

(3) Değerlendirmenin, Kanunun 79 uncu maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen süreden uzun süreceği anlaşılanlar, hızlandırılmış değerlendirmeden çıkarılabilir.

(4) Uluslararası koruma başvurularının, başvuru yerine ve şekline bakılmaksızın hızlandırılmış değerlendirme çerçevesinde yürütülmesine il müdürlüğü tarafından karar verilir.

(5) Değerlendirmenin herhangi bir aşamasında, uluslararası koruma başvurusu Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından hızlandırılmış değerlendirme kapsamına alınabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Mülakat

Genel ilkeler

MADDE 81 – (1) Mülakat, kayıt tarihinden itibaren otuz gün içinde, başvurusu hızlandırılmış olarak değerlendirilen başvuru sahibisiyle mülakat ise, başvuru tarihinden itibaren en geç üç gün içinde yapılır.

(2) Mülakat, mülakat teknikleri, mülteci hukuku, insan hakları hukuku ve menşe ülke bilgisi gibi alanlarda eğitim almış personel tarafından gerçekleştirilir.

(3) Kabul edilebilir bir mazereti olmaksızın bildirilen üç mülakat tarihinin her birinde hazır olmayan başvuru sahibinin başvurusu geri çekilmiş kabul edilerek değerlendirme durdurulur.

(4) Engellilik durumu veya diğer mücbir sebeplere bağlı olarak, mülakat yabancının bulunduğu yerde de yapılabilir.

(5) Mülakat işlemlerinde kullanılacak mülakat formu ile mülakat raporunun şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Mülakata katılabilecek kişiler

MADDE 82 – (1) Mülakat bireysel olarak yapılır. Ancak, aşağıda sayılan kişiler gerektiğinde mülakata katılabilirler:

a) Kişinin muvafakati alınarak aile üyeleri.

b) Başvuru sahibinin yazılı talebi üzerine gözlemci olarak avukatı.

c) Tercüman.

ç) İmkânlar dâhilinde idare tarafından belirlenen psikolog, pedagoğ, çocuk gelişimci veya sosyal çalışmacı ya da ilgili diğer uzmanlık alanlarından görevliler.

d) Çocukların mülakatında ebeveyni veya yasal temsilcisi.

(2) Gerekli görülen durumlarda ergin olanlar için muvafakat alınarak, ergin olmayanlar için muvafakat gerekmeksizin adına başvuruyu yapan aile üyeleriyle bireysel mülakat yapılabilir.

Mülakata hazırlık

MADDE 83 – (1) Mülakat görevlisi, başvuru sahibinin kayıt sırasındaki beyanlarının doğruluğunun tespit edilmesi amacıyla, mülakat öncesinde başvurudaki iddiaları, menşe ülke bilgisi ile ihtiyaç duyulacak diğer konulardaki hususları araştırır ve yeterli bilgiyi toplar.

(2) Görevli, mülakat formunda yer alan soruların dışına çıkarak iddiaların açıklığa kavuşturulmasını sağlayacak ek sorular hazırlayabilir.

(3) Mülakat öncesinde görevli, mülakatta yer alacak tercüman ve diğer görevlileri mülakatın kapsamı ve uyulması gereken kurallar hakkında bilgilendirir.

Mülakat odası

MADDE 84 – (1) Mülakat, gerekli teknik donanıma sahip ve mülakatın kesintiye uğramadan alınmasını sağlayacak mülakat odasında yapılır.

(2) Mülakat odasında başvuru sahibinin kendisini en iyi şekilde ifade etmesine imkân sağlamak amacıyla mülakatın mahremiyeti ve güvenliğine ilişkin her türlü tedbir alınır.

Mülakat öncesinde dikkat edilecek hususlar

MADDE 85 – (1) Mülakat görevlisi, mülakat öncesinde aşağıdaki konularda başvuru sahibini bilgilendirir:

- Kendisinin ve mülakata katılan diğer görevlilerin rolü.
  - Başvurusuyla ilgili işlem süreci.
  - Mülakatın amacı.
  - İddia ve talebine ilişkin hususlarda doğru bilgileri vermesinin önemi.
  - Varsa belgelerini sunma zorunluluğu.
  - Mülakatın sesli ve/veya görsel olarak kayıt altına alınabileceği.
  - Verdiği beyanı ile her tür bilgi ve belgesinin gizli tutulacağı, bu bilgilerin menşe ülke makamları, kendi aile üyeleri ve üçüncü kişilerle rızası olmadan paylaşılmayacağı.
  - Genel Müdürlük tarafından belirlenecek diğer konuları.
- (2) Başvuru sahibinin özel durumları ve menşe ya da önceki ikamet ülkesi ile ülke kültürü dikkate alınarak kendisiyle iletişim kurulur ve başvuru sahibinin bilgi vermesine engel teşkil edecek davranış ve tutumlardan kaçınılır.
- (3) Özel ihtiyaç sahipleriyle yapılacak mülakatlarda, kişilerin özel durumları göz önünde bulundurulur.
- (4) Mülakatın sesli veya görsel olarak kayıt altına alınması halinde bu duruma ilişkin mülakat sonunda tutanak düzenlenerek bir nüshası mülakatı yapılan kişiye verilir.

Mülakat

MADDE 86 – (1) Uluslararası koruma başvuru sahibiyle, talebine ilişkin etkin ve adil karar verebilmek amacıyla, menşe ülke bilgisi gözetilerek, kayıt sırasındaki iddiaları, bu iddiaların inandırıcılığının tespiti ve ihtiyaç duyulacak diğer konular hakkında araştırma yapılarak mülakat gerçekleştirilir.

(2) Mülakat sırasında başvuru sahibi ile mülakat görevlisi veya tercümanın herhangi bir sebeple iletişim kuramaması halinde, bu durum tutanakla tespit edilerek mülakat başka bir tarihte gerçekleştirilmek üzere ertelenir. Yapılması planlanan mülakat öncesinde, ilk mülakatta iletişim kurulamamasına neden olan hususların giderilmesi için gerekli tedbirler alınır.

(3) Mülakat sonunda mülakat formu başvuru sahibine okunur ve yapacağı düzeltme, açıklama ve sunacağı ek bilgiler mülakat formuna kaydedilir.

(4) Mülakat formu, mülakatta hazır bulunanlarca imzalanır.

Mülakatın gerçekleştirilememesi

MADDE 87 – (1) İlk mülakatın idareden veya başvuru sahibinden kaynaklanan nedenlerle gerçekleştirilememesi halinde, yeni bir mülakat tarihi belirlenir. Belirlenen tarihte mülakat yapılır.

(2) Mülakat tarihleri arasında en az on gün bulunur.

Ek mülakat yapılması

MADDE 88 – (1) İhtiyaç duyulduğunda başvuru sahibiyle birden çok mülakat yapılabilir. İlk mülakat için geçerli olan kurallar ek mülakatlar için de geçerlidir.

(2) Yapılmış olan ilk mülakat tarihi ile ek mülakat tarihi arasında süre sınırlaması bulunmaz.

Mülakat raporu

MADDE 89 – (1) Mülakatın tamamlanmasının ardından mülakat raporu hazırlanır.

(2) Mülakat görevlisi, kanaat ve değerlendirmelerini mülakat raporunda belirtir.

(3) Ek mülakat yapılması durumunda varsa daha önceki mülakatın raporu güncellenir. Daha önce yapılan mülakatın raporu hazırlanmamış ise yeni bir mülakat raporu hazırlanır.

Uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi

MADDE 90 – (1) Kanunun 72 nci ve 79 uncu maddeleri kapsamında olanlar ile bunların aile üyeleri hariç, mülakatı tamamlanan başvuru sahiplerine ve varsa birlikte geldiği aile üyelerine Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlüğe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Başvuru Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

(2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde başvuru sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

İkamet ili dışına çıkış izin talebi ve ikamet ilini terk

MADDE 91 – (1) Başvuru sahiplerine ihtiyaç duymaları halinde il müdürlüğü tarafından otuz güne kadar il dışına çıkış izni verilebilir. İzin belgesinin şekil ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenir. İl dışına çıkış izinlerinin amacı dışında kullanılmaması için gerekli tedbirler alınır.

(2) İzin süresinin uzatılması ihtiyacının ortaya çıkması halinde başvuru sahibi, bulunduğu il müdürlüğüne müracaat edebilir. Bu talep ikamet iliyle birlikte değerlendirilir. Talebin kabul edilmesi halinde izin belgesi üzerine şerh düşülerek izin süresi bir defaya mahsus otuz güne kadar uzatılabilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkrada verilen toplam altmış günlük iznin bitiminden sonraki izin talepleri, bulunduğu il müdürlüğü görüşüyle birlikte Genel Müdürlüğe gönderilir ve Genel Müdürlüğün kararına göre işlem yapılır.

(4) Verilen izin sonunda ikamet iline dönmediği veya ikamet ilini izinsiz olarak terk ettiği anlaşılan başvuru sahipleri hakkında kurumsal yazılım sistemine veri girişi yapılarak ülke genelinde bulunması amacıyla gerekli işlemler başlatılır ve başvurunun geri çekilmiş sayılmasına ilişkin işlem tesis edilir.

(5) Haklarında arama kaydı bulunan yabancıların başka bir ilde olduğunun tespiti durumunda ikamet ili ile görüşülerek varsa hakkında alınmış kararlar tebliğ edilir. Yabancı kendi imkânları ile veya gerekli görülmesi halinde görevli kolluk refakatinde ikamet iline sevk edilir.

(6) İkamet edecekleri illere gitmeyen veya gittikten sonra bu illerden valilikler tarafından belirlenen kurallara aykırı şekilde ayrılanlar hakkında, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Korumayla İlgili Kararlar ve İdari Gözetim

Genel ilkeler

MADDE 92 – (1) Uluslararası koruma başvuruları hakkında, başvurunun kayıt altına alındığı tarihten itibaren en geç altı ay içinde Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilik tarafından karar verilir. Kararın bu süre içinde verilememesi hâlinde başvuru sahibi bilgilendirilir.

(2) Karar alınmadan önce başvuru sahibine ilişkin kayıt ve mülakat formları ile mülakat raporu, menşe ülke bilgisi ve başvuru sahibiyile ilgili tüm bilgi ve belgeler gözden geçirilerek detaylı araştırma ve inceleme yapılır. İhtiyaç halinde, kişiyle ek mülakat yapılarak ek bilgi veya belge talep edilebilir.

(3) Kararlar bireysel olarak verilir. Uluslararası korumadan hariçte tutulma kararları saklı kalmak kaydıyla, aile adına yapılan başvuru bütün olarak değerlendirilir ve verilen karar tüm aile üyelerini kapsar.

(4) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden kamu düzeni ve kamu güvenliği için tehlike oluşturanlar hakkında da sınır dışı etme kararı alınabilir.

(5) Uluslararası koruma kapsamında alınan kararlar, itiraz usulleri ve süreleri de belirtilmek üzere yabancıya veya yasal temsilcisi ya da avukatına tebliğ edilir.

Uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi

MADDE 93 – (1) Uluslararası koruma statüsü verilenlere Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan, şekli ve içeriği Genel Müdürlükçe belirlenen ve iptal edilmediği sürece geçerli olan Uluslararası Koruma Statü Sahibi Kimlik Belgesi düzenlenir.

(2) Bu belge, geçerli olduğu süre içinde statü sahibine ikamet izni almaksızın Türkiye’de bulunma hakkı sağlar.

(3) 90 ıncı maddede belirtilen uluslararası koruma başvuru sahibi kimlik belgesi ile bu maddede belirtilen uluslararası koruma statü sahibi kimlik belgesi, yabancı kimlik numarasını içeren, hiçbir harca tabi olmayan şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenen tek bir kimlik belgesi şeklinde de düzenlenebilir. Bu kimlik belgesi Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından tanzim edilebilir.

Üçüncü ülkeye yerleştirme ve ülkemizden çıkış izni

MADDE 94 – (1) Uluslararası koruma kapsamında işlem gören yabancıların üçüncü ülkeye yerleştirme işlemleri Genel Müdürlük koordinesinde yürütülür. Üçüncü ülkeye yerleştirme işlemlerinde, kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla da işbirliği yapılabilir.

(2) Üçüncü ülkeye çıkış izni Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından verilir.

İdari itiraz ve yargı süreci

MADDE 95 – (1) İdarenin tesis etmiş olduğu uluslararası koruma işlemlerine karşı idari itiraz veya yargı yoluna başvurulduğunda, süreç sonuçlanıncaya kadar başvuru sahiplerinin Türkiye’de kalışlarına izin verilir. İtirazda bulunulması ya da yargı yoluna başvurulması ikamet ve bildirim yükümlülüğü getirilmesine engel teşkil etmez.

(2) Kanunun 72 nci ve 77 nci maddelere göre yapılan işlemlere karşı yargı yoluna başvurulduğunda insani ikamet izni verilebilir.

Başvuru sahiplerinin idari gözetimi

MADDE 96 – (1) Başvuru sahiplerinin idari gözetim altına alınmaları istisnai bir işlemdir. Valilik idari gözetim yerine başka usuller belirleyebilir. Bu tedbirler yeterli olmadığı takdirde Kanunun 68 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen durumlarda başvuru sahipleri idari gözetim altına alınabilir.

(2) İdari gözetimin gerekip gerekmediği bireysel olarak değerlendirilir.

(3) İdari gözetim altına alınma gerekçelerini ve gözetimin süresini içerecek şekilde idari gözetim altına alınan kişiye veya yasal temsilcisine ya da avukatına tebliğ edilir. Kararın sonucu ve itiraz usulleri hakkında bilgilendirilir.

(4) İdari gözetim kararı Kanunun 68 inci maddesinde belirtilen usul ve esaslara uygun olarak Genel Müdürlüğün talimatı üzerine veya resen valilikler tarafından alınır. İdari gözetim kararı aynı usulde veya Sulh ceza hâkiminin kararı üzerine sonlandırılır. İdari gözetimin sonlandırılmasına yönelik mahkeme kararı Genel Müdürlüğe derhal bildirilir.

(5) İdari gözetim kararı sonlandırılan başvuru sahibi hakkında ikamet zorunluluğu ve bildirim yükümlülüğünün yanı sıra başka yükümlülüklerin de yerine getirilmesi istenebilir.

(6) İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetime karşı idari gözetim kararının alındığı yer veya yabancıların idari gözetim altında tutulduğu yer sulh ceza hâkimine başvurabilir. Başvuru idari gözetimi durdurmaz. Dilekçenin idareye verilmesi hâlinde, dilekçe yetkili sulh ceza hâkimine derhâl ulaştırılır. Sulh ceza hâkimi incelemeyi beş gün içinde sonuçlandırır. Sulh ceza hâkiminin kararı kesindir. İdari gözetim altına alınan kişi veya yasal temsilcisi ya da avukatı, idari gözetim şartlarının ortadan kalktığı veya değiştiği iddiasıyla yeniden sulh ceza hâkimine başvurabilir.

(7) Sınır dışı edilmek üzere geri gönderme merkezinde idari gözetim altında olan yabancıların uluslararası korumaya başvurması halinde Kanununun 68 inci maddesine göre yeni bir idari gözetim kararı alınmaksızın Kanununun 57 nci maddesine göre hakkında alınan idari gözetim kararının süresi içerisinde uluslararası koruma işlemleri Genel Müdürlük tarafından aksine bir karar verilmediği sürece yürütülmeye devam edilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Statüsünün Sona Ermesi ve İptali

Statünün sona ermesi

MADDE 97 – (1) Kanununun 85 inci maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerin oluşması halinde uluslararası koruma statüsü sona erer. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

(2) Kanununun 85 inci maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün sona erme kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(3) Statünün sona erme kararı bireysel olarak alınır. Ancak, aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri aynı kararlar sona erdirilir.

Statünün iptali

MADDE 98 – (1) Kanununun 86 ncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen hallerde uluslararası koruma statüsü iptal edilir. Yabancı veya avukatı ya da yasal temsilcisi bu karara ilişkin bilgilendirilir ve makul süre içinde sözlü veya yazılı olarak bilgi ve belgelerini sunabilmesine imkân tanınır.

(2) Birinci fıkradaki bilgilendirmenin kayıtlarda yer alan iletişim veya adres bilgilerine göre yapılamaması durumunda, kişinin gıyabında da iptal kararı alınabilir.

(3) Kanununun 86 ncı maddesi çerçevesinde alınacak uluslararası koruma statüsünün iptali kararı, Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilikler tarafından alınır ve yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(4) İptal kararları bireysel olarak alınır. Ancak aynı gerekçeye bağlı olarak statü tanınan aile üyelerinin bu statüleri, aynı kararlar iptal edilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

İdari İtiraz ve Yargı Yolu

Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz

MADDE 99 – (1) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları hariç, uluslararası koruma başvurusuyla ilgili idari kararlara karşı, kararın tebliğinden itibaren on gün içinde Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonuna itiraz edilebilir.

(2) İtirazlar, sunulacak bilgi ve belgelerle birlikte il müdürlüğü tarafından Komisyona iletilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

MADDE 100 – (1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- a) İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
- b) Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
- c) İtiraz sahibiyle veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.

(2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:

- a) Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
- b) İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.
- (3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.

(4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

(5) Komisyonun, idarenin kararının usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep etmesi üzerine yapılacak yeni inceleme, başvuruyu ilk aşamada gözden geçiren görevliden farklı biri tarafından gerçekleştirilir.

İdare mahkemesine başvuru

MADDE 101 – (1) Kabul edilemez başvuru ile hızlandırılmış değerlendirme kararlarına karşı, kararın tebliğinden itibaren on beş gün içinde başvuru sahibi veya avukatı ya da yasal temsilcisi yetkili idare mahkemesine başvurabilir. Mahkemeye yapılan başvurular on beş gün içinde sonuçlandırılır. Mahkemenin bu konuda vermiş olduğu karar kesindir.

(2) İdari gözetim, kabul edilemez başvuru ve hızlandırılmış değerlendirme kararları dışında alınan idari kararlara karşı kararın tebliğinden itibaren otuz gün içinde idare mahkemesine başvurulabilir.

(3) Uluslararası koruma değerlendirme komisyonuna itiraz edilmesi, ilgili kişinin yetkili idare mahkemesine başvurma hakkını engellemez ve dava açma süresini durdurmaz. Ancak Komisyona itiraz eden kişinin aynı zamanda yetkili idare mahkemesine de başvurduğu anlaşılırsa, komisyon yapılan başvuru hakkındaki incelemeyi durdurur.

ALTINCI BÖLÜM
Hak ve Yükümlülükler

Bilgilendirme ve tercümanlık

MADDE 102 – (1) Başvuru ve statü sahipleri, hak ve yükümlülükler, yükümlülüklere uymama ya da yetkililerle işbirliğinde bulunmamanın yaptırımları ve itiraz usullerine ilişkin konularda bilgilendirilir. Bilgilendirmenin hangi usul ve esaslar çerçevesinde yapılacağı Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(2) Başvuru, kayıt ve mülakat ile idare tarafından gerekli görülecek diğer süreçlerde, tercüman olmaksızın istenilen düzeyde iletişim kurulamayacağının anlaşılması durumunda tercümanlık hizmetleri ücretsiz olarak sağlanır.

(3) Başvuru sahibinin, talebini destekleyici Türkçe olmayan yazılı belgeler sunması halinde, bu belgelerin yetkili kişiler tarafından tercüme edilmiş kopyaları istenir. Başvuru sahibi tarafından bu belgelerin tercümelerinin temin edilememesi durumunda idare, sivil toplum kuruluşları ile işbirliği dâhil kamu kurum ve kuruluşları ile uluslararası kuruluşların imkânlarından yararlanabilir.

(4) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında, başvuru sahibine vatandaşı olduğu ülkenin dilinde veya anlayabileceği başka dilde bildirimde bulunulması esastır.

(5) Uluslararası koruma işlemlerinin her aşamasında verilen tercümanlık hizmetleri, Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından, kendi personeli eliyle veya hizmet alımıyla sağlanabilir.

(6) Tercümanlık hizmetleriyle ilgili olarak idare, kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

Adli yardım ve danışmanlık hizmetleri hakkında bilgilendirme

MADDE 103 – (1) Başvuru sahibi ile uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 81 inci maddesinde düzenlenen hak ve hizmetlere erişim ve bunlardan faydalanmalarına ilişkin hususlarda yazılı olarak bilgilendirilir.

Seyahat belgeleri

MADDE 104 – (1) Sözleşme kapsamındaki mültecilere verilmek üzere düzenlenecek seyahat belgesinin şekli, süresi ve içeriği Sözleşmeye uygun olarak Bakanlık tarafından belirlenir ve Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde valilik tarafından düzenlenir.

(2) Şartlı mülteciler ile ikincil koruma statü sahiplerinin seyahat belgesiyle ilgili talepleri, 5682 sayılı Pasaport Kanununun 18 inci maddesi çerçevesinde değerlendirilir.

Eğitim ve öğretim

MADDE 105 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişi ve aile üyeleri, ilköğretim ve ortaöğretim kurumlarındaki eğitim hizmetlerinden statülerini gösteren belgelerini ibraz ederek yararlanabilir.

(2) İlköğretim ve ortaöğretim kurumlarına kayıt işlemleri ile diğer hususlar Milli Eğitim Bakanlığı mevzuatı çerçevesinde yürütülür.

(3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, yabancı öğrencilerle ilgili genel hükümler çerçevesinde Türkiye’de ön lisans, lisans, yüksek lisans ya da doktora öğrenimi hakkı elde edenler, ayrıca öğrenci ikamet iznine gerek olmaksızın, statülerini gösteren belgeleriyle öğrenim görebilir.

Sosyal yardım ve hizmetlere erişim

MADDE 106 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, kimlerin ihtiyaç sahibi olduğunun tespiti ile bu kişilerin sosyal yardım ve hizmetlere erişimleri aşağıdaki kriterlere göre valilikler tarafından belirlenir:

- a) Barınma olanağı.
- b) Düzenli gelir durumu.
- c) Bakmakla yükümlü olduğu aile fertlerinin sayısı.
- ç) Türkiye’deki veya ülkesindeki taşınır ve taşınmaz mal varlığı.
- d) Türkiye’deki veya ülkesindeki yakınlarından yardım alıp almadığı.
- e) Kamu kurum ve kuruluşları ile diğer vakıf, dernek ve özel kuruluşlardan yardım alıp almadığı.
- f) Sağlık sigortasının bulunup bulunmadığı.
- g) Herhangi bir engelinin veya hastalığının olup olmadığı.
- ğ) İdare tarafından belirlenecek diğer hususlar.

(2) İhtiyaç sahibi olanlara verilebilecek sosyal yardım ve hizmet desteği, Bakanlık ile Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Sağlık

MADDE 107 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerden, herhangi bir sağlık güvencesi olmayan ve ödeme gücü bulunmayanlar, Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu hükümlerine tabidir.

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin birinci fıkra kapsamında olup olmadığı 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.

(3) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin genel sağlık sigortalarının başlatılması, sona erdirilmesi veya iptaline ilişkin usul ve esaslar Sosyal Güvenlik Kurumuyla işbirliği içinde Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Çalışma

MADDE 108 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişiler, Kanunun 89 uncu maddesinin dördüncü fıkrası çerçevesinde Türkiye’de çalışabilirler.

(2) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibi kişilerin iş piyasasına erişimleri Bakanlığın görüşü alınarak Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından belirlenen usul ve esaslara göre sağlanır.

Harçlık

MADDE 109 – (1) Kanununun 89 uncu maddesinin beşinci fıkrasına göre, valilikler tarafından verilecek harçlık ile ilgili olarak, kişilerin muhtaçlık durumu, 106 ncı maddenin birinci fıkrasındaki usule göre valilikler tarafından belirlenir.

(2) İhtiyaç sahibi olanlara verilecek harçlık, Maliye Bakanlığının uygun görüşü alınarak Bakanlık tarafından belirlenecek usul ve esaslar çerçevesinde valiliklerce verilebilir.

Başvuru sahibi ve uluslararası koruma statüsü sahiplerinin ikamet ve bildirim yükümlülüğü

MADDE 110 – (1) Genel Müdürlük, kamu düzeni veya kamu güvenliği, kişinin talebi, özel durumu, sağlık ve eğitim durumu ile akrabalık ilişkileri, kültürü, kişisel koşulları, illerin kapasitesi gibi konuları göz önünde bulundurarak, başvuru sahiplerinin barındırılacağı yerler ile ikamet edecekleri illeri, başvuru veya kayıt işlemleri sırasında belirleyebilir, gerekli hallerde değişiklik yapabilir.

(2) Şartlı mülteciler ile ikincil koruma statüsü sahiplerinin, ikamet edecekleri iller Genel Müdürlük tarafından belirlenebilir veya Genel Müdürlükçe belirlenecek iller arasından kendileri seçebilir. Genel Müdürlük tarafından zorunlu ikamet ilinin belirlenmediği durumlarda tercih edilen illerde ikamet edilebilir.

(3) Başvuru sahibi ile mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahipleri, adres kayıt sistemine kayıt yaptırmak ve ikamet adresini ve adres değişikliğini en geç yirmi iş günü içinde il müdürlüğüne bildirmekle yükümlüdürler.

(4) Başvuru sahibi, şartlı mülteci ve ikincil koruma statüsü sahiplerine kamu düzeni ve kamu güvenliği nedeniyle belirli bir ilde ikamet etmenin yanı sıra, belirlenen süre ve usullerle bildirimde bulunma yükümlülüğü de getirilebilir.

(5) Başvuru sahipleri akrabalık, sağlık veya diğer nedenlerle ikamet ili değişikliği talebinde bulunabilirler ve bu talepler Genel Müdürlük veya yetki verilmesi halinde il müdürlüğü tarafından değerlendirilir.

(6) Bu madde hükümleri mülteci statüsü verilenlere de uygulanabilir.

Diğer yükümlülükler

MADDE 111 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahipleri, Kanununun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilenler ile Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından kendisine tebliğ edilen ilave hususlara uymakla yükümlüdürler.

(2) Kanunun üçüncü kısmında belirtilen yardım ve hizmetleri, Kanununun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasının (ç) bendinde belirtildiği şekilde haksız yere elde edenler, sağlanan yardım ve hizmet bedelinin tamamını veya ödeyebileceği miktarını geri ödemekle yükümlüdürler.

(3) Kanunun 90 ıncı maddesinin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyenler için eğitim ve temel sağlık haklarından yararlanılamaz herhangi bir sınırlamaya gidilmez. Diğer hakları sınırlandırılmadan önce yükümlülüklerine ilişkin il müdürlüğü tarafından gerekli bildirim yapılır. Söz konusu yükümlülüklerin ihlaline devam edildiği takdirde Genel Müdürlük veya belirlenecek usul ve esaslara göre valilikler tarafından eğitim ve temel sağlık hakları hariç başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin haklarıyla ilgili sınırlama kararı alınır.

(4) Başvuru sahiplerinin başvurularıyla veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleriyle ilgili olarak Genel Müdürlük veya valilik tarafından olumsuz karar verilenlere, eğitim ve temel sağlık hakları hariç diğer haklardan faydalanmaları bakımından sınırlama getirilebilir.

(5) Sınırlamaya ilişkin değerlendirme bireysel yapılır ve karar ilgiliye tebliğ edilir.

YEDİNCİ BÖLÜM**Uluslararası Korumayla İlgili Diğer Hükümler****Uluslararası koruma süreçlerinde iş birliği**

MADDE 112 – (1) Bakanlık, Kanununun 92 ncı maddesi kapsamında uluslararası kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği ve protokol yapabilir.

Özel ihtiyaç sahipleri

MADDE 113 – (1) Başvuru sahiplerinin; refakatsiz çocuk, engelli, yaşlı, hamile, beraberinde çocuğu olan yalnız anne ya da baba veya işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kişi olup olmadığı öncelikle tespit edilir.

(2) Uluslararası koruma işlemlerinin herhangi bir aşamasında özel ihtiyaç sahibi olduğu anlaşılanlara, tüm iş ve işlemlerinde öncelik tanınır, gerekli her türlü kolaylık gösterilir ve durumları kayıt altına alınır.

(3) Uluslararası koruma kapsamında işlemleri yürütülenlerden işkence, cinsel saldırı ya da diğer ciddi psikolojik, bedensel ya da cinsel şiddete maruz kalmış olduğu değerlendirilenlerin tedavileri için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları ve uluslararası kuruluşlar ile işbirliği yapılabilir.

Uluslararası koruma kapsamında olan insan ticareti mağdurları

MADDE 114 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahiplerinden, insan ticareti mağduru olduğu veya olabileceği yönünde kuvvetli şüphe duyulanlar hakkında, aynı zamanda insan ticareti mağdurlarına ilişkin mevzuat hükümleri de uygulanır.

Menşe ülke bilgisi

MADDE 115 – (1) Uluslararası koruma başvurularının değerlendirme sürecinde başvuru sahibinin iddialarının doğruluğunu tespit edebilmek amacıyla menşe, ikamet ve transit ülkelerle ilgili birden fazla kaynaktan bilgi toplanır.

(2) Genel Müdürlük menşe ülke bilgilerinin toplanması ve güncellenmesi amacıyla kaynak ülke rapor edinme sistemi kurabilir ve bu bilgileri ilgili kurum ve kuruluşların kullanımına açabilir.

(3) Kaynak ülke rapor edinme sisteminin kurulması ve işletimi Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde yürütülür.

(4) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması için ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ile yurt içi veya yurtdışından bilgi sağlayabilecek diğer kuruluşlarla işbirliği yapabilir.

(5) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin toplanması amacıyla ilgili ülkelerde personel görevlendirebilir.

(6) Genel Müdürlük, menşe ülke bilgilerinin güncellenmesi amacıyla gerekli tedbirleri alır.

Gizlilik ilkesi

MADDE 116 – (1) Başvuru sahibinin ve uluslararası koruma statüsü sahibinin tüm bilgi ve belgelerinde gizlilik esastır. Gizlilik derecesi, yapılacak işlemlerin içeriğine bağlı olarak ilgili mevzuat kapsamında belirlenir.

(2) Bilgi ve belgeler Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından özel olarak belirlenmiş arşiv alanlarında muhafaza edilir ve yetkili kılınmış personelce işleme alınır.

(3) Uluslararası koruma başvurusunun değerlendirilme sürecinde başvuru sahibinin veya uluslararası koruma statüsü sahibinin bilgileri, menşe ülkesinin hiçbir kurumuyla paylaşılmaz.

(4) Uluslararası koruma başvuruları reddedilen ve menşe ülkelerine geri dönüş işlemleri başlatılanlar hakkında menşe ülke yetkilileriyle kurulabilecek her türlü iletişimde, başvuru sahibinin kendisini, bakmakla yükümlü olduğu kişileri ve halen menşe ülkede yaşamakta olan aile üyelerini tehlikeye düşürecek hiçbir bilgi ve belge paylaşılmaz.

(5) Bu Yönetmelik çerçevesinde yürütülen iş ve işlemlerde Genel Müdürlükçe uygun görülen kişisel veriler, menşe ülke dışındaki diğer ülkeler, ilgili kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, uluslararası kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları, üçüncü şahıslarla paylaşılabilir.

(6) Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancıların kişisel dosyasında yer alan belgeler, kendisi, yasal temsilcisi veya vekâletnamesini ibraz eden avukatı tarafından incelenebilir, birer örneği alınabilir. Milli güvenlik, kamu düzeni ve kamu güvenliğinin korunması ile suç işlenmesinin önlenmesine ilişkin bilgi ve belgeler incelenemez ve verilemez. Hangi bilgi ve belgelerin incelenemez ve verilemez olduğu Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre tayin edilir.

(7) Bu Yönetmeliğin uygulanmasından sorumlu kamu görevlileri ile diğer görevliler, görevleri sırasında edindikleri gizlilik derecesi taşıyan her tür bilgi, belge ve kişisel sırları yetkili kılınanlardan başkasına açıklayamaz, kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamaz.

(8) Çocuklarla ilgili bilgi paylaşımında, çocuğun yüksek yararı ilkesi gözetilir.

Kişisel dosyaya erişim

MADDE 117 – (1) Başvuru sahibi veya uluslararası koruma statüsü sahibinin kişisel dosyasında bulunan belgelerin bir örneği yazılı olarak talep edildiğinde Genel Müdürlük tarafından belirlenecek usul ve esaslara göre kendisine, yasal temsilcisine ya da vekâletnamesini ibraz eden avukatına tutanakla teslim edilir. Tutanakta, verilen belge örneklerinin sadece idari itiraz veya yargı sürecinde savunma amaçlı olarak kullanılabilceği, üçüncü şahıslara verilmesi veya açıklanması halinde hukuki sorumluluk doğuracağı uyarıları da yer alır.

DÖRDÜNCÜ KISIM

Ortak Hükümler ve Göç Politikaları Kurulu

BİRİNCİ BÖLÜM

Ortak Hükümler

Uyum

MADDE 118 – (1) Genel Müdürlük, yasal kalış imkânına sahip yabancı, uluslararası koruma başvuru sahibi veya statüsü sahibi kişilerin ya da geçici korunanların toplumla olan karşılıklı uyumlarını sağlamak amacıyla uyum faaliyetleri planlama, uygulama veya bu amaçla oluşturulacak merkezlerin kurulması konularında kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla iş birliği yapar.

(2) Uyum çalışmalarını yürütmek amacıyla kurulacak merkezler ve bu merkezlerde verilecek hizmetlerin standartları ilgili kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak Bakanlıkça belirlenir. Ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyon Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

(3) Her ilde valilikler tarafından kamu kurum ve kuruluşları, belediyeler, ticaret odası, sivil toplum kuruluşları, üniversitelerin katılımıyla il düzeyinde uyum faaliyetlerinin planlandığı ve yürütüldüğü il göç kurulları valinin başkanlığında ayda bir kez toplanır. Her toplantıda alınan kararlar düzenli olarak Genel Müdürlüğe gönderilir.

İstatistikî veriler

MADDE 119 – (1) Yabancılar ile başvuru sahipleri veya uluslararası koruma statüsü sahiplerine ait istatistikler, Genel Müdürlük veya valilikler tarafından, Genel Müdürlüğün belirleyeceği usul ve esaslara göre tutulur ve paylaşılır.

(2) Kanun kapsamındaki iş ve işlemlerle ilgili olarak Genel Müdürlük, Türkiye İstatistik Kurumuyla işbirliği yaparak istatistikleri yayımlar.

Tebliğat işlemlerine ilişkin usul ve esaslar

MADDE 120 – (1) Bu Yönetmelikte yer alan tüm tebligat işlemlerinde 11/2/1959 tarihli ve 7201 sayılı Tebligat Kanunu hükümleri uygulanır.

(2) Tebligata konu olan işlemler aşağıda belirtilen şekilde yerine getirilir:

a) Tebligatın şekli ve içeriği Genel Müdürlük veya valilik tarafından belirlenir.

b) Her tür tebligat, Genel Müdürlük tarafından belirlenecek dillerde yapılır.

c) Belirlenen dillerde sağlıklı bir tebligat işleminin gerçekleştirilemediğinde valilik tebligata en uygun dili belirler.

ç) Özel ihtiyaç sahiplerinin durumu tebligat işlemlerinde de gözetilir.

d) Tebliğler ilgiliye veya yasal temsilcisine ya da avukatına yapılır.

e) İlgili kişi bir avukat tarafından temsil edilmiyorsa, kararın sonucu, itiraz usulleri ve süreleri hakkında kendisi veya yasal temsilcisi bilgilendirilir.

(3) Tebligat işlemleri, kayıtlı elektronik posta aracılığıyla da yapılabilir. Yabancılara Kayıtlı Elektronik Posta adresi tahsis edilmesi ve bu sistemin kullanımıyla ilgili usul ve esaslar 19/1/2013 tarihli ve 28533 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Elektronik Tebligat Yönetmeliği çerçevesinde yürütülür.

Gönüllü geri dönüş desteği

MADDE 121 – (1) Kanun kapsamındaki yabancılardan gönüllü olarak menşe ülkelerine ya da üçüncü bir ülkeye dönmek isteyenlere, geri dönüşlerini kolaylaştırmak ve uyum sağlamalarına katkıda bulunmak amacıyla aşağıda belirtilen usuller çerçevesinde gönüllü geri dönüş desteği verilebilir:

a) Gönüllü geri dönüş yapacak kişiye sağlanacak desteğe ilişkin karar, valiliğin teklifi üzerine Genel Müdürlük tarafından alınır.

b) Destek, aynı veya nakdi olabileceği gibi mesleki eğitim şeklinde de olabilir ve Türkiye'de ya da yabancının menşe ülkesinde verilebilir.

c) Destekten yararlanarak menşe ülkelerine dönen yabancılar hakkında Türkiye'ye giriş yasağı kararı alınmayabilir.

(2) İdari gözetim altında olup da gönüllü geri dönüş desteğine başvuranlar, dönüş işlemlerinin kolaylaştırılması ve takibi amacıyla, ayrı bir merkeze alınabilir veya haklarındaki idari gözetimin sonlandırılmasına karar verilebilir.

(3) Genel Müdürlük, gönüllü geri dönüş desteğinin sağlanması ve uygulanmasıyla ilgili olarak kamu kurum ve kuruluşları, uluslararası kuruluşlar, ilgili ülke makamları ve sivil toplum kuruluşlarıyla işbirliği yapabilir ve uluslararası kuruluşların fonlarından yararlanabilir.

(4) Gönüllü geri dönüş talebinde bulunup da bu talebini geri çeken uluslararası koruma statü sahiplerinin statüleri korunur. Başvuru sahiplerinin işlemleri kaldığı yerden devam eder.

(5) Gönüllü olarak geri dönüş yapan uluslararası koruma statüsü sahiplerinin statüleri sona erdirilir.

Çocukların iş ve işlemlerinde dikkat edilecek hususlar

MADDE 122 – (1) Özel kanunlardaki hükümler hariç yabancı çocuğa ilişkin iş ve işlemlerde aşağıdaki hususlar gözetilir:

a) Ortak velayet durumunda anne ve babanın birlikte muvafakatı aranır. Muvafakat, başvurunun yapılacağı idari mercilerin önünde de verilebilir. Eşlerden biri ve çocuk ayrı ülkelerde ise çocuk için başvuruda bulunan anne ya da babadan, diğer eşin bu taleple ilgili muvafakatı istenir.

b) Velayetin kendisinde olduğunu belgeleyen anne ya da baba, işlemleri tek başına yapabilir.

c) Yasal temsilci ile çocuğun farklı ülkelerde olduğu durumda, yasal temsilcinin yetkili makam huzurunda verilmiş onayı ve refakatçinin çocuğun bakımını üstlendiğine ilişkin taahhüdünün olması kaydıyla, çocuğun refakatine bırakıldığı kişiye çocuk hakkında işlemleri yapma hakkı tanınır.

ç) Çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda çocuk hakkında idare herhangi bir muvafakat, talep veya başvuru olmaksızın Kanun kapsamındaki iş ve işlemleri resen başlatır ve karara bağlar.

d) Çocuklarla ilgili hükümlerde uluslararası korumaya ilişkin hususlar saklıdır.

Refakatsiz çocuklar

MADDE 123 – (1) Kanunen ya da örf ve adet gereği kendisinden sorumlu bir yetişkinin refakati bulunmaksızın Türkiye'ye gelen veya Türkiye'ye giriş yaptıktan sonra refakatsiz kalan çocuklar hakkında 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu ve ilgili mevzuat hükümleri uygulanır.

(2) Refakatsiz çocuklarla ilgili tüm işlemlerde, çocuğun yüksek yararı gözetilerek aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

a) Refakatsiz çocuk derhal Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından koruma altına alınır ve Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından, uygun barınma yerlerine veya yetişkin akrabalarının ya da koruyucu bir ailenin yanına yerleştirilir.

b) Yaşı, bir belge ile kanıtlanamayan ve on sekiz yaşından büyük olabileceği şüphesi bulunan başvuru sahiplerinin ve düzensiz göçmenlerin, fiziksel ve psikolojik değerlendirmesini içeren kapsamlı yaş tespiti valiliklerce yaptırılır.

c) Yaş tespiti yapılacak yabancılara, işlemin amacı ve süreci hakkında bilgi verilir. Tespit işlemi sonucunda yabancının yaşıyla ilgili tereddüt giderilemediği takdirde, çocuk olduğu kabul edilir.

ç) Yaş tespiti istenen başvuru sahibi veya düzensiz göçmen, hakkında kesin rapor verilmeye kadar yetkili kamu kuruluşunca ya da bu kuruluşça uygun görülecek başka bir yerde barındırılır.

d) On altı yaşını doldurmuş olanlar, düzensiz göçmen ise özel koşullar sağlandığında geri gönderme merkezlerinde; başvuru sahibi veya uluslararası koruma statü sahibi ise kabul ve barınma merkezlerinde de barındırılabilir.

e) Mümkün olduğu ölçüde, çocukların yararı, yaşları ve olgunluk düzeyleri dikkate alınarak, kardeşler bir arada bulundurulur. Zorunlu olmadığı sürece barınma yerlerinde değişiklik yapılmaz.

f) Çocukların mülakatları, onlara en uygun ortamlarda yapılır. Çocuklarla yapılan mülakatlarda, idare tarafından belirlenen psikolog, çocuk gelişimci, sosyal çalışmacı, ebeveyni veya yasal temsilcisi hazır bulundurulabilir. Söz konusu uzmanlar ilgili kurumlardan talep edilir.

g) Yapılacak bütün görüşmeler, çocukların psikolojik, duygusal ve fiziksel gelişimleri konusunda yeterli bilgiye sahip nitelikli personel tarafından yapılır.

ğ) Karar aşamasında, çocuğun bütün taleplerini açık bir biçimde ifade edememiş olabileceği dikkate alınır.

h) Mülakat görevlisi, mülakat raporunu hazırlarken çocukların mülakatına katılan uzmanın görüşlerinden de faydalanabilir.

ı) Tam teşekküllü bir devlet hastanesi veya Adli Tıp Kurumundan alınan yaş tespit raporu doğrultusunda on sekiz yaş ve üzerinde olduğu tespit edilenler hakkında, yetişkin düzensiz göçmen ya da başvuru sahiplerinin tabi olduğu usuller uygulanır.

Kişisel verilerin alınması ve saklanması

MADDE 124 – (1) Genel Müdürlük veya il müdürlüğü tarafından Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri, avuç içi, retina, ses taramaları, fotoğrafları gibi kişisel verileri Genel Müdürlük tarafından belirlenen usul ve esaslar çerçevesinde alınır, korunur, saklanır, kullanılır ve paylaşılır.

(2) Alınan kişisel veriler, yabancıların kimlik bilgileri ile birlikte, ne zaman ve kim tarafından alındığı belirtilmek suretiyle, bu amaca özgü sisteme kaydedilerek saklanır.

(3) Vize başvurusunda bulunan devlet ya da hükümet başkanları ile üst düzey hükümet görevlilerinden, Türkiye'ye davet edilen resmi delegasyon üyelerinden ve bunlara refakat eden eşi ile çocuklarından ve vize veya ikamet başvurusunda bulunan on iki yaşından küçük çocuklardan parmak izi alınmaz.

Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezleri

MADDE 125 – (1) Geri gönderme merkezleri ile kabul ve barınma merkezlerine ilişkin usul ve esaslar, 22/4/2014 tarihli ve 28980 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan Kabul ve Barınma Merkezleri ile Geri Gönderme Merkezlerinin Kurulması, Yönetimi, İşletilmesi, İşletirilmesi ve Denetimi Hakkında Yönetmelik çerçevesinde düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Politikaları Kurulu ve Görevleri

Kuruluş

MADDE 126 – (1) Kurul, İçişleri Bakanının başkanlığında, Aile ve Sosyal Politikalar, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik, Dışişleri, İçişleri, Kültür ve Turizm, Maliye, Milli Eğitim, Sağlık ve Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme bakanlıkları müsteşarları ile Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanı ve Genel Müdürden oluşur.

(2) Toplantı gündemine göre, konuyla ilgili bakanlık, ulusal veya uluslararası diğer kurum ve kuruluşlar ile sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri toplantıya davet edilebilir. Toplantıya davet edilecek bakanlık ile kurum ve kuruluş temsilcileri Kurul Başkanının onayı ile belirlenir.

Görevleri

MADDE 127 – (1) Kurulun görevleri şunlardır:

- Türkiye'nin göç politika ve stratejilerini belirlemek, uygulanmasını takip etmek.
- Göç alanında strateji belgeleri ile program ve uygulama belgelerini hazırlamak.
- Kitlesel akın durumunda uygulanacak yöntem ve tedbirleri belirlemek.
- İnsani mülhazalarla toplu hâlde Türkiye'ye kabul edilecek yabancılar ile bu yabancıların ülkeye giriş ve ülkede kalışlarıyla ilgili usul ve esasları belirlemek.
- Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının önerileri çerçevesinde, Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu yabancı iş gücü ile Gıda, Tarım ve Hayvancılık Bakanlığının da görüşleri doğrultusunda tarım alanlarındaki mevsimlik işler için gelecek yabancılara ilişkin esasları belirlemek.
- Yabancılara verilecek uzun dönem ikamet iznine ilişkin diğer şartları belirlemek.
- Göç alanında yabancı ülkeler ve uluslararası kuruluşlarla etkin iş birliği ve bu alandaki çalışmaların çerçevesini belirlemek.
- Göç alanında görev yapan kamu kurum ve kuruluşları arasında koordinasyonun sağlanmasına yönelik kararlar almak.

Toplantı usulü

MADDE 128 – (1) Kurul, Kurul Başkanı tarafından belirlenen tarihte her yıl olağan olarak toplanır. Gerekli görüldüğü hâllerde Kurul Başkanının çağrısıyla olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, Kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin Kurul Başkanına öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürün önerisi üzerine Kurul Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Toplantı gündemi

MADDE 129 – (1) Toplantı gündemi, üyelerin görüşü alınarak Kurul Başkanı tarafından belirlenir. Genel Müdür, Kurul üyelerinin gündem ile ilgili görüşlerini alarak toplantı tarihinden önce toplantı gündemini Kurul Başkanının onayına sunar.

(2) Toplantı gündemi, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden önce, varsa ekleri ile birlikte Kurul üyelerine gönderilir. Gündem gönderildikten sonra da Başkan tarafından gerekli görüldüğü hallerde gündeme ekleme yapılabilir.

Kurul kararları

MADDE 130 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çoğunluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları; her karara bir numara verilecek şekilde toplantı esnasında ya da sonrasında makul bir süre içerisinde yazılır. Göç Politika Kurulu kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Alınan kararlarda karşı oy kullanan Kurul üyelerince, karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(4) Kurul üyesi olmayan ancak Kurul toplantısına davet edilen temsilciler oy kullanamaz.

Kararların duyurulması

MADDE 131 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe Kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir. Ayrıca gizlilik kararı bulunmuyorsa Genel Müdürlük internet adresinden duyurulur.

Kararların izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 132 – (1) Kurul kararlarının uygulanmasından sorumlu kurum ve kuruluşlar, kararların uygulanmasına yönelik olarak yaptıkları çalışmalarını izleme raporu düzenleyerek toplantı tarihinden itibaren dörder aylık dönemler halinde Genel Müdürlüğe gönderir. İzleme raporunu hazırlamayan veya kararları yerine getirmeyenlerden, Kurula arz edilmek üzere gerekçelerini bir sonraki toplantıya kadar yazılı olarak göndermesi istenir.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 133 – (1) Kurulun sekretarya ve destek hizmetleri Genel Müdürlük tarafından yerine getirilir.

BEŞİNCİ KISIM

Genel Müdürlük Kurul ve Komisyonları ile Çeşitli Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Sürekli Kurul ve Komisyonlar ile Geçici Komisyonların Oluşumu

Sürekli kurul ve komisyonlar

MADDE 134 – (1) Genel Müdürlük bünyesinde faaliyet gösteren sürekli kurul ve komisyonlar; Göç Danışma Kurulu, Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu ve Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu'dur.

Geçici komisyonlar

MADDE 135 – (1) Genel Müdürlük, görev alanına giren konularla ilgili olarak çalışmalarda bulunmak ve faaliyetlerine katkı sağlamak üzere geçici komisyonlar kurabilir.

İKİNCİ BÖLÜM

Göç Danışma Kurulu

Kuruluş

MADDE 136 – (1) Göç Danışma Kurulu, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısının başkanlığında, Türkiye İnsan Hakları Kurumu, Avrupa Birliği, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıklarının en az daire başkanı seviyesindeki temsilcileri, Genel Müdür, Genel Müdür Yardımcıları, Genel Müdürlük Yabancılar Dairesi, Uluslararası Koruma Dairesi, İnsan Ticareti Mağdurlarını Koruma Dairesi, Uyum ve İletişim Dairesi ve Göç Politika ve Projeleri Dairesi başkanları, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilcisi, Uluslararası Göç Örgütü Türkiye Temsilcisi, göç konularıyla ilgili beş öğretim elemanı ve göç alanında çalışmalarda bulunan beş sivil toplum kuruluşu temsilcisinden oluşur.

(2) Kurul toplantılarına başkan tarafından, yurt içi ve yurt dışından göç alanında uzman kişiler çağrılarak görüşleri alınabilir.

Kurul üyesi öğretim elemanlarının belirlenmesi

MADDE 137 – (1) Kurul üyesi olarak görev yapmak üzere en az doktora derecesine sahip öğretim elemanları arasından başvuruları alınan beş asıl ve beş yedek olmak üzere on öğretim elemanı, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

(2) Kurul üyesi olarak görev yapacak öğretim elemanları, Genel Müdürlük tarafından yapılan duyuru üzerine alınan başvuruların değerlendirilmesiyle belirlenir. Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Ayrıca üniversitelere ve üniversiteler bünyesinde faaliyet gösteren göç araştırma ve uygulama merkezlerine de başvurularla ilgili duyuru, yazıyla bildirilebilir. Başvurular en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.

(3) Öğretim elemanı bizzat başvuru yapabileceği gibi üniversiteler tarafından da öğretim elemanı teklifinde bulunulabilir.

Kurul üyesi sivil toplum kuruluşu temsilcilerinin belirlenmesi

MADDE 138 – (1) Kurul üyesi olarak görev yapacak beş asıl ve beş yedek olmak üzere on sivil toplum kuruluşu temsilcisi, Genel Müdürün teklifi ve Bakanlık Müsteşarının onayıyla üç yıllık süreyle seçilir.

(2) Kurul üyeliği için Genel Müdürlük internet sitesi üzerinden duyuru yapılır. Başvurular, en fazla bir ay içinde olmak şartıyla duyuruda belirtilen tarih süresince alınır.

(3) Başvurular sivil toplum kuruluşları tarafından yapılır.

(4) Sivil toplum kuruluşu temsilcisi sıfatıyla kurul üyesi olarak seçileceklerin Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili faaliyet gösteren dernek, vakıf, meslek ve düşünce kuruluşları ile bunların üst yapılarının temsilcileri arasından olması esastır. Genel Müdürlüğün görev alanıyla ilgili konularda çalışma programı olan ve bu konularda ulusal veya uluslararası konferans, panel, seminer ve benzeri toplantılar düzenlemiş olanlar öncelikle tercih edilebilir. Ancak 22/1/2004 tarihli ve 5072 sayılı Dernek ve Vakıfların Kamu Kurum ve Kuruluşları ile İlişkilerine Dair Kanun kapsamında olan dernek ve vakıf temsilcileri Kurula üye olarak seçilemezler.

(5) Sivil toplum kuruluşu, yönetim kurulu başkanı veya kuruluşun karar organı tarafından yetkilendirilmiş olan kişi tarafından temsil edilir.

Kurul üyelerine ilişkin diğer hususlar

MADDE 139 – (1) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri başvuru tarihinin sona ermesinden itibaren en fazla bir ay içinde belirlenerek Genel Müdürlüğün internet sitesinden duyurulur.

(2) Öğretim elemanları ve sivil toplum kuruluşlarının temsilcilerinden toplantıya katılamayacağını bildiren ya da üyelikten çekilen asıl üyenin yerine yedek üye görevlendirilir.

(3) Mazeretsiz olarak üst üste iki toplantıya katılmayan üyenin üyeliği kurul kararıyla düşürülür.

Toplantı usulü

MADDE 140 – (1) Kurul, başkan tarafından belirlenecek tarihlerde yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca başkanın çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin başkana öneride bulunabilir.

(2) Kurul toplantıları, Genel Müdürlükte veya Başkanın uygun göreceği yerde yapılır.

Kurul toplantı gündemi

MADDE 141 – (1) Sekreteryaya tarafından Genel Müdürün uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte üyelere gönderilir. Üyeler, gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç iki hafta önce Genel Müdürlüğe iletir.

(2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunulur ve üyelerle bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

MADDE 142 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğu ile karar alır. Oyların eşitliği halinde Başkanın kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararları, her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılır, Başkan ve üyelere imzalanır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelere imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu Başkan ve üyelere imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturulacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekreteryaya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Karşı oy kullanılan kararlar karşı oy yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri dosyasında saklanmak üzere bir sonraki kurul toplantısına kadar sekreteryaya yazılı olarak teslim edilir.

(4) Kurulun tavsiye niteliğindeki kararları, Genel Müdürlük ile kamu kurum ve kuruluşlarınca değerlendirilir.

Kurul kararlarının duyurulması

MADDE 143 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlük tarafından üyelerin temsilcisi olduğu kurum ve kuruluşlara yazılı olarak bildirilir.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 144 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları, görev alanlarına ilişkin kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmaları ve sonuçlarını, bir sonraki toplantıya kadar Genel Müdürlüğe resmi yollarla bildirir. Genel Müdürlük bu çalışmaları değerlendirerek Başkanın bilgisine sunar.

Sekreteryaya ve destek hizmetleri

MADDE 145 – (1) Komisyonun sekreteryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu

Kuruluş

MADDE 146 – (1) Uluslararası Koruma Değerlendirme Komisyonu, Kanunun 115 inci maddesinin ikinci fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Genel Müdürlük temsilcisi başkanlığında, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarınca görevlendirilen birer temsilci ve bir göç uzmanından oluşur. Komisyona, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Türkiye Temsilciliği temsilcisi gözlemci olarak katılmak üzere davet edilebilir.

Komisyon üyeleri

MADDE 147 – (1) Komisyonun başkanlığını yürütecek olan Genel Müdürlük temsilcisi ile komisyonda görev alacak göç uzmanı veya göç uzmanı bulunmadığı takdirde yerine görevlendirilecek göç uzman yardımcısı, iki yıl için asıl ve yedek olmak üzere Genel Müdür tarafından görevlendirilir. Diğer üyeler ise en az bir yıl için asıl ve yedek olmak üzere belirlenir. Komisyon başkan ve üyelerine görevleri süresince ek görev verilmez.

(2) Genel Müdürlük, Adalet ve Dışişleri Bakanlıklarından Kanunun 115 inci maddesinde belirtilen sürelerde asıl ve yedek olarak görevlendirilecek temsilcilerin, bu alanda uzmanlığı bulunan kişilerden olması yönünde talepte bulunabilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirim üzerine ilgili bakanlıklarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.

Komisyonun çalışma usulü

MADDE 148 – (1) Komisyon, uluslararası koruma başvuru talepleri reddedilenlerin itiraz başvurularını değerlendirmek üzere Komisyon Başkanının uygun göreceği tarihlerde toplanır.

(2) Komisyon, üyelerin eksiksiz olarak katılımıyla toplanır ve salt çoğunlukla karar alır. Oyların eşitliği halinde Komisyon Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(3) Merkez ve taşra teşkilatında komisyon oluşturulabilir. Taşrada oluşturulacak komisyonların kuruluş ve çalışma usulleri Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

(4) Kararlarda üyeler çekimser kalamaz. Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(5) Komisyon çalışmalarını, Genel Müdürlük hizmet binasında; taşrada oluşturulacak komisyonlar ise il müdürlüğünde veya komisyon tarafından uygun bulunan diğer yerlerde yürütür.

(6) Genel Müdürlüğün merkez teşkilatında kurulan komisyonlar ihtiyaç duyulan illerde taşra komisyonu olarak da görevlendirilebilir. Görevlendirme süresi en fazla on beş gündür. Komisyon tarafından yapılan değerlendirmelerin tamamlanamaması durumunda bu süre bir defaya mahsus olmak üzere on beş gün daha uzatılabilir.

Komisyonun kararları ve niteliği

MADDE 149 – (1) Komisyon itirazları değerlendirirken aşağıdaki hususları da gözetir:

- İdarenin vermiş olduğu kararı usul ve esas yönünden inceler.
- Genel Müdürlükten, Genel Müdürlük temsilcisinden veya il müdürlüğünden bilgi talep edebilir.
- İtiraz sahibiyile veya yasal temsilcisiyle ya da avukatıyla doğrudan veya il müdürlüğü aracılığıyla görüşebilir.

(2) Komisyon değerlendirmesinin sonunda iki şekilde karar alır:

- Başvuru sahibinin, itirazını reddedebilir.
- İdareden, vermiş olduğu kararı usul veya esas yönünden gözden geçirmesini talep edebilir.

(3) Komisyon, kararını itirazın kendisine ulaştığı tarihten itibaren en geç on beş gün içinde verir. Bu süre en fazla beş gün daha uzatılabilir.

(4) Komisyonun kararı yabancıya veya avukatına ya da yasal temsilcisine tebliğ edilir.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 150 – (1) Komisyonun sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM**Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu****Kuruluş**

MADDE 151 – (1) Düzensiz Göçle Mücadele Koordinasyon Kurulu, Kanununun 116 ncı maddesinin üçüncü fıkrasında belirlenen görevleri yapmak üzere, Bakanlık Müsteşarı veya görevlendireceği müsteşar yardımcısı başkanlığında, Genelkurmay Başkanlığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik ve Dışişleri bakanlıkları ile Millî İstihbarat Teşkilatı Müsteşarlığı, ilgili kolluk birimleri ve Genel Müdürlüğün daire başkanı seviyesindeki temsilcilerinden oluşur.

(2) Koordinasyon Kurulunda üye olarak bulunacak bakanlık ve kurum temsilcileri de en az daire başkanı ve dengi seviyesindeki kişiler arasından görevlendirilir. Genel Müdürlüğün yazılı bildirimine üzerine ilgili bakanlıklar ve kurumlarca on beş gün içinde görevlendirme yapılır.

(3) Koordinasyon Kurulunda temsilci görevlendirecek kolluk birimleri Jandarma Genel Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü, Sahil Güvenlik Komutanlığı ile Gümrükler Muhafaza Genel Müdürlüğüdür.

(4) Koordinasyon Kurulu toplantılarına, kurul başkanının uygun görmesi halinde ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının merkez ve taşra birimleri, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluş temsilcileri ile konuyla ilgili uzmanlar çağrılabilir.

Kurulun toplanma usulü

MADDE 152 – (1) Koordinasyon Kurulu, Ocak ve Temmuz aylarında olmak üzere yılda iki kez olağan olarak toplanır. Kurul, ayrıca koordinasyon kurulu başkanının çağrısı üzerine her zaman olağanüstü toplanabilir. Genel Müdür, kurulun olağanüstü toplanmasına ilişkin koordinasyon Kurulu başkanına öneride bulunabilir.

(2) Koordinasyon Kurulu toplantıları, Genel Müdürlük yerleşkesinde veya Kurul Başkanının uygun göreceği ve üyelere önceden yazılı olarak bildirilecek farklı bir yerde yapılır.

Kurulun toplantı gündemi

MADDE 153 – (1) Kurul Başkanının uygun görüşü alınarak oluşturulan toplantı gündemine ilişkin taslak, Genel Müdürlük tarafından toplantı tarihinden en az bir ay önce, varsa ekleri ile birlikte kurul üyelerine gönderilir. Kurul üyeleri gündeme alınmasını önerdikleri konuları, toplantı tarihinden en geç bir hafta önce Genel Müdürlüğe bildirirler.

(2) Toplantı gündemi, son şekli verilerek Genel Müdür tarafından Başkanın onayına sunulur ve belirlenir ve üyelere bildirilir.

Kurul kararları ve niteliği

MADDE 154 – (1) Kurul, üye tam sayısının salt çoğunluğuyla toplanır ve toplantıya katılanların oy çokluğuyla karar alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(2) Kurul kararlarının; her karara bir numara verilmek suretiyle toplantı salonunda yazılması, başkan ve üyelere imzalanması esastır. Kararların toplantıdan sonra yazılıp imzalanacağı durumlarda buna ilişkin bir karar tutanağı düzenlenerek üyelere imzalanır. Kararların tek sayfadan fazla olması halinde diğer sayfalar da başlıklı karar kâğıtlarına yazılarak kararların bittiği sayfanın sonu başkan ve üyelere imzalanır, diğer sayfalar ise paraflanır. Kurul kararlarına ek oluşturacak plan, proje, harita ve benzeri belgelerin olması halinde, bu belgelerin bir takımı sekretarya tarafından paraflanarak karar dosyasında saklanır.

(3) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy kullananlar ayrıca gerekçelerini yazılı olarak dosyasında saklanmak üzere sekretaryaya teslim eder.

Kararların duyurulması

MADDE 155 – (1) Kurulda alınan kararlar, Genel Müdürlükçe kurul üyeleri ile ilgili kurum ve kuruluşlarına yazılı olarak bildirilir ve gizlilik kararı yoksa Genel Müdürlük internet sitesinden duyurulur.

Kurul kararlarının izlenmesi ve değerlendirilmesi

MADDE 156 – (1) Kamu kurum ve kuruluşları Kurul kararları doğrultusunda yaptıkları çalışmalarını, ilk toplantı tarihinden itibaren üçer aylık dönemler halinde izleme raporu düzenleyerek Genel Müdürlüğe bildirir. Genel Müdürlük bu raporları değerlendirerek sonuçlarını bir ay içerisinde Kurul Başkanının bilgisine sunar.

Sekretarya ve destek hizmetleri

MADDE 157 – (1) Komisyonun sekretaryası ve destek hizmetleri, Genel Müdürlük tarafından sağlanır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Geçici Komisyonlar

Kuruluş

MADDE 158 – (1) Geçici komisyonlar, Genel Müdürlüğün görev alanına giren konularda, kamu kurum ve kuruluşları, sivil toplum kuruluşları, uluslararası kuruluşların temsilcileri ve konuyla ilgili uzmanların katılımıyla Genel Müdürün teklifi üzerine Bakanın onayıyla kurulur.

(2) Geçici komisyonların oluşum şekli, çalışma süresi, komisyonlarda üye olarak görev alacakların sayısı, nitelikleri, uzmanlık alanları, seçimi ve görevlendirilmesi; çalışma yapılacak konuların özellikleri göz önünde bulundurularak Genel Müdürlük tarafından belirlenir.

Komisyonun çalışma usulü

MADDE 159 – (1) İlk toplantıda, komisyonun çalışma, karar alma usul ve esasları yönünde tabi olacağı ilke ve kurallar tespit edilerek Genel Müdürün onayına sunulur.

(2) Geçici komisyonların olağan ve olağanüstü toplantıları ise Komisyon Başkanının teklifi üzerine Genel Müdür tarafından uygun görülecek yer ve zamanda gerçekleştirilir.

(3) Geçici komisyonların başkanlığı, Genel Müdürlük temsilcisi tarafından yürütülür.

(4) Komisyon, kararlarını salt çoğunlukla alır. Oyların eşitliği halinde Kurul Başkanının kullandığı oy yönünde çoğunluk sağlanmış sayılır.

(5) Karşı oy kullanılan kararlar “karşı oy” yazılarak imzalanır. Karşı oy gerekçeleri ayrıca sahiplerince yazı ile belirtilerek dosyasında saklanmak üzere sekreteryaya teslim edilir.

(6) Komisyonların toplantıları, Genel Müdürlükte veya Komisyon Başkanının uygun göreceği yerde yapılır.

Sekreteryaya ve destek hizmetleri

MADDE 160 – (1) Komisyonların sekreteryası ve destek hizmetleri, komisyonun kurulma amacına ve çalışma alanına bağlı olarak, Genel Müdürlüğün ilgili daire başkanlığı tarafından sağlanır.

ALTINCI BÖLÜM

Çeşitli ve Son Hükümler

Yürürlükten kaldırılan yönetmelik

MADDE 161 – (1) 29/4/1983 tarihli ve 18032 sayılı Mülteci Misafirhaneleri Yönetmeliği yürürlükten kaldırılmıştır.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1 – (1) Yurt dışından yapılması gereken ikamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar valiliklerce alınmaya devam edilir.

(2) 11/4/2014 tarihinden önce alınan ikamet tezkerelerinin Kanunda düzenlenen ikamet izni türlerinden hangisine karşılık geldiği Genel Müdürlükçe belirlenir.

(3) İkamet izni başvuruları konsolosluklardan alınmaya başlanıncaya kadar 10 uncu maddenin birinci fıkrasında belirtilen her yüz seksen günde doksan gün kalış süresini tamamlayan yabancıların, vize alarak sınır kapılarına gelmeleri durumunda, en geç on gün içerisinde ikamet izni başvurusunda bulunmayı kabul etmeleri kaydıyla ülkeye girişlerine izin verilir.

(4) Üçüncü fıkra kapsamındaki on günlük süre içinde ikamet izni başvurusunda bulunmayan yabancılar hakkında giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir ve Kanunun sınır dışı etmeye ilişkin hükümleri kapsamında işlem yapılır. Bu yabancıardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.

(5) On gün içinde ikamet iznine başvurmadan ülkeden çıkış yapmak için kendiliğinden kapıya gelenler hakkında ise giriş yaptıkları tarih ile çıkış yapacakları tarih aralığındaki süre vize ihlali süresi olarak kabul edilir. Bu yabancıardan ihlal ettikleri süreye karşılık gelen harç miktarı ülkeye giriş tarihinden itibaren hesaplanarak alınır.

Çalışma izni muafiyeti

GEÇİCİ MADDE 2 – (1) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan ve dış temsilciliklerden amaçlarına uygun vize alarak gelen yabancılar vize süreleri yeterliyse doksan güne kadar ikamet izni almakla yükümlü tutulmazlar. Bu sürenin sonunda Kanunun 32 nci maddesine göre kendilerine tanınan çalışma hakkından uzun olmamak kaydıyla kısa dönem ikamet izni verilir.

(2) Amacına uygun vize almadan Türkiye'ye gelmiş olup da Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesi kapsamında olduğu anlaşılan yabancılarla, talep ettiklerinde vizeyle ya da vize muafiyetiyle gelmiş olma durumları gözetilmeksizin giriş vizesi harcı alınarak kısa dönem ikamet izni verilir.

(3) Birinci ve ikinci fıkra kapsamında olanlardan kısa dönem ikamet izninde talep edilen belgelere ek olarak, ilgili kurumlardan Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinde sayılan kişilerden olduğunu ispatlayan belgeler istenir.

(4) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun 10 uncu maddesine göre çalışma izni muafiyet teyit belgesi verilmeye başlanıncaya kadar, Türkiye'de herhangi bir amaçla alınmış geçerli ikamet iznine sahip yabancıardan, Yabancıların Çalışma İzinleri Hakkında Kanunun Uygulama Yönetmeliğinin 55 inci maddesinin birinci fıkrasının (h) bendi kapsamındaki tur operatörü temsilcileri, yabancıların durumunu gösteren bir belgeyle çalışabilirler. Bu belgenin şekli ve içeriği Genel Müdürlük tarafından belirlenip valilikler tarafından düzenlenir. Bu işlemler sırasında aşağıdaki hususlar göz önünde bulundurulur:

- a) Belgenin geçerlilik süresi ikamet izninin geçerlilik süresiyle sınırlıdır.
- b) İkamet izni uzatma başvurusunda kendisine verilen müracaat belgesini ibraz edenlere de tur operatörü olarak çalışabilmesini sağlayacak belge düzenlenebilir.
- c) Alındığı tarihten itibaren bir yıl geçmemiş tur operatörü vizesi bulunanlara düzenlenecek belge ücretsiz olarak verilir.
- ç) Geriye doğru bir yıl içinde tur operatörü vizesi almamış tur operatörü temsilcilerine belge giriş vizesi harcı alınarak verilir.

Kişisel veriler

GEÇİCİ MADDE 3 – (1) Yabancıların fotoğraf ve parmak izi kayıtlarının alınması için gerekli donanım, alt yapı ile bunların kaydedileceği sistemler oluşturuluncaya kadar mevcut alt yapı, donanım ve sistemlerin kullanılabilmesine ilişkin hususlar Emniyet Genel Müdürlüğü ile Genel Müdürlük arasında ayrıca belirlenir.

(2) Kanun kapsamındaki yabancıların parmak izleri Genel Müdürlüğün parmak izi veri tabanı oluşturuluncaya kadar kolluk tarafından alınmaya devam edilir. Genel Müdürlüğün veri tabanı oluşturulduğunda gerekli koordinasyon sağlanarak bu kayıtların veri aktarımı yapılır.

Yürürlük

MADDE 162 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 163 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini İçişleri Bakanı yürütür.